



Barnevernsansatte i møte med krysskulturelle gutter som  
utsettes for negativ sosial kontroll

- En kvalitativ studie

Sandra Eines Nymark

VID vitenskapelige høyskole

Stavanger

Masteroppgave

Master i interkulturelt arbeid

Antall ord: 23 260

15.05.2023

**Opphavsrettigheter**

Forfatteren har opphavsrettighetene til oppgaven.  
Nedlasting for privat bruk er tillatt.

## Sammendrag

Denne studien utforsker barnevernsansattes oppfattelse av fenomenet «negativ sosial kontroll», og retter søkelyset på barnevernsansattes tilnærming i arbeidet for å hjelpe krysskulturelle gutter som utsettes for dette. Studiens problemstilling er som følger: «Hvordan oppfatter og tilnærmer barnevernsansatte seg situasjonen til krysskulturelle gutter som utsettes for negativ sosial kontroll?».

Studien tar utgangspunkt i kvalitative, semistrukturerte intervjuer, med fem barnevernsansatte i kommunal barneverntjeneste. Den vitenskapsteoretiske tilnærmingen og forståelsesrammen for analyse av datamaterialet, tar utgangspunkt i fenomenologisk-hermeneutisk perspektiv. Studiens teoretiske perspektiver tar utgangspunkt i akkulturasjonsteori og interseksjonalitetsteori.

Hovedfunnene i studien indikerer at de barnevernsansatte har en overordnet oppfattelse av fenomenet «negativ sosial kontroll», som er i tråd med den politisk forankrede definisjonen i Norge. Videre oppfatter de barnevernsansatte at fenomenet til dels er et kjønnsavhengig fenomen, hvor jenter er mer utsatt enn gutter, mens det i praksis viser seg at de også jobber med gutter som er utsatt for negativ sosial kontroll. De barnevernsansatte har lite erfaring med å bruke begrepet «negativ sosial kontroll», og noen bruker i stedet begrepet «vold» for å forklare hva guttene utsettes for.

I de barnevernsansattes tilnærming for å hjelpe de krysskulturelle guttene som utsettes for negativ sosial kontroll, opplever de at guttene i liten grad snakker om hvordan de har det. De barnevernsansatte er avhengig av å bygge relasjon med guttene, for å kunne bidra til at guttene får en bedre situasjon. I arbeidet vektlegger de barnevernsansatte betydningen av kultursensitivitet. De ansatte opplever at foreldre kan ha frykt i møte med barneverntjenesten, og at årsaken til dette handler om at de ikke blir forstått ut fra sin kulturelle ramme, og frykten for ryktespredning i deres miljø. Alle de barnevernsansatte ser det som en ressurs at barnevernsansatte har egen krysskulturell bakgrunn. Dette kan bidra til økt forståelse for guttene og familienes situasjon, og de kan fungere som brobyggere mellom både guttene, familien deres og barneverntjenesten.

## **Abstract**

This thesis explores the child welfare social workers perception of the phenomenon “negative social control” and directs the spotlight on the child welfare social workers approach when trying to help cross-cultural boys who are exposed to this. The research question of the study is as follows: “How do child welfare social workers perceive and approach the situation of cross-cultural boys who are exposed to negative social control?”.

The study is based on qualitative, semi-structured interviews with five child welfare social workers in municipal child welfare services. The context for analysis of the data material is based on a phenomenological-hermeneutic perspective. The theoretical perspective of the study is based on acculturation theory and intersectional theory.

The main findings of the study indicate that the child welfare social workers have an overall understanding of the phenomenon “negative social control”, which is in line with the politically rooted definition in Norway. Furthermore, the child welfare social workers perceive that negative social control is partly a gender-dependent phenomenon, where girls are more exposed than boys, while in practice it turns out that they also work with boys who are exposed to negative social control. The child welfare workers have less experience of using the term “negative social control”, and some instead use the term “violence” to explain what the boys are exposed to.

In the child welfare social workers approach to helping the cross-cultural boys who are exposed to negative social control, they find that boys rarely talk about how they feel. The child welfare social workers are dependent on building a relation with the boys to contribute helping the boys getting a better situation. In their work, the child welfare social workers emphasize the importance of cultural sensitivity. The employees experience that parents may be afraid when meeting the child protection services, and that this causes that the parents do not experience themselves understood in the context of their culture, and fear of spreading rumors in their family and network. All the child welfare social workers in this study point out that it is a resource when child welfare social workers themselves have cross-cultural background. This can contribute to an increased understanding of the boys

and their families' situation, and they can be a link between both the boys, their family and the child protection service.

## Forord

Endelig er jeg i mål med dette lærerike, og tidvis nesten uoverkommelige prosjektet. Jeg har utviklet meg både som fagperson, og personlig. Og jeg har, ikke minst, funnet ut at det er så mye mer jeg vil utforske og lære.

Først og fremst vil jeg rette en stor takk til deltakerne i studien - dere vet hvem dere er. Uten dere hadde ikke denne masteroppgaven blitt til.

Tusen takk til min veileder, Geir Johannes Barlaup, som alltid har vært tilgjengelig. Du har bidratt med lærerike refleksjoner, et kritisk blikk, og ikke minst hjulpet meg med å holde optimismen oppe.

Takk til venner og familie som har støttet og trodd på meg hele veien. Det er lettere å holde motet oppe med denne gjengen i ryggen.

Takk til min arbeidsgiver, som har utvist stor fleksibilitet på oppløpssiden, slik at jeg kom i mål.

Takk til fellesskapet på Rykkinn, stedet hvor jeg vokste opp, i et fantastisk mangfold. Jeg er takknemlig for alle perspektiver oppveksten har gitt meg, og alt vi lærte av hverandre. Takk til mamma og pappa. Mamma, som ikke er her lenger, men som alltid er med meg i hjertet mitt. Som har videreført Finnmarkskulturen til meg, og som fortsatt rettleder meg med sitt menneskesyn og verdier. Pappa, som har videreført den danske kulturen til meg, og ikke minst en sterk arbeidsmoral.

Nå ser jeg frem til mer fritid sammen med familie og venner. Og ikke minst til å reise ut i verden og oppleve mange nye, unike menneskemøter.

Mai 2023

Sandra Eines Nymark

# Innholdsfortegnelse

1	Innledning.....	1
1.1	Problemstilling og bakgrunn for valg av tema.....	2
1.2	Begrepsavklaringer .....	3
1.2.1	Negativ sosial kontroll .....	3
1.2.2	Krysskulturelle gutter .....	3
1.2.3	Barnevernsansatte .....	4
1.3	Relevant forskning på feltet .....	5
1.4	Oppbygging av oppgaven .....	6
2	Teoretisk rammeverk .....	8
2.1	Forståelse av sosial kontroll og kultur .....	8
2.2	Hva er negativ sosial kontroll? .....	9
2.3	Forståelse av ære.....	10
2.4	Hva er vold? .....	12
2.5	Gutter som utsettes for negativ sosial kontroll.....	13
2.6	Akkulturasjonsteori .....	14
2.7	Kultursensitivitet i barneverntjenesten.....	15
2.8	Individualistisk og kollektivistisk menneskesyn .....	16
2.9	Interseksjonalitetsteori.....	18
2.10	Vitenskapsteoretisk forståelsesramme .....	18
3	Metodisk tilnærming.....	21
3.1	Forskningsdesign og metode .....	21
3.2	Utvelgelse og rekruttering av deltakere.....	22
3.3	Forberedelse og gjennomføring av intervjuene.....	23
3.4	Transkribering.....	25
3.5	Koding og kategorisering av datamaterialet .....	25
3.6	Reliabilitet.....	26
3.7	Validitet .....	27
3.8	Etiske vurderinger.....	27

3.9	Presentasjon av deltakerne .....	29
4	Barnevernsansattes oppfattelse av fenomenet «negativ sosial kontroll» .....	30
4.1	Hva er sosial kontroll og negativ sosial kontroll – og hva er forskjellen? .....	30
4.2	Bruk av begrepet «vold» fremfor «negativ sosial kontroll».....	32
4.3	Er negativ sosial kontroll et kjønnsavhengig fenomen?.....	35
4.4	Negativ sosial kontroll – et virkemiddel for ivaretagelse av ære .....	38
4.5	Transnasjonalitet og akkulturasjonsprosessens betydning for kontrollutøvelse .....	39
4.6	Å finne balansen mellom flere kulturer.....	41
4.7	Guttene smerteuttrykk .....	43
4.8	Mor eller far som kontrollutøver.....	44
4.9	Guttene rolle i hjemmet når far er fraværende.....	46
4.10	Oppsummering .....	47
5	Barnevernsansattes tilnærming for å hjelpe guttene .....	48
5.1	“Machokultur” til hinder for samtale .....	48
5.2	Instruksjon og krysspress i møte med barneverntjenesten .....	50
5.3	Relasjonens betydning for guttens åpenhet .....	52
5.4	Kulturkompetanse og kultursensitivitetens betydning i barneverntjenestens arbeid 54	
5.5	Bruk av tolk – til hjelp eller hindring?.....	58
5.6	Familieveiledning som tiltak for å hjelpe de krysskulturelle guttene .....	59
5.7	Barnevernsansattes ønske om mer kompetanse på fenomenet «negativ sosial kontroll» .....	62
5.8	Oppsummering.....	64
6	Konklusjon og anbefalinger.....	65
6.1	Konklusjon .....	65
6.2	Implikasjoner for praksis .....	66
6.3	Forslag til videre forskning .....	67
	Litteraturliste.....	69
	Vedlegg 1.....	75



# 1 Innledning

Det er i Norge et stadig økende søkelys på det som kalles «negativ sosial kontroll». Flere krysskulturelle personer har de siste årene delt sine erfaringer med å ha blitt utsatt for negativ sosial kontroll. Shabana Rehman omtales gjerne som en av de første til å stå offentlig frem med sine opplevelser, og hun banet vei for mange andre i sin kamp mot negativ sosial kontroll og æresrelatert vold (Rehman, 2009; Herz, 2022). Blant dem er de yngre kvinnene Amina Bile, Sofia Nesrine Srour og Nancy Herz, som i 2017 utga boken *Skamløs*.

I de senere årene har også noen krysskulturelle menn begynt å dele sine opplevelser. Politikeren Abid Raja skriver i sin bok, *Min skyld: En historie om frigjøring* (2021), om at han som ungdom ble sendt til familien i Pakistan, som skulle bistå foreldrene med oppdragelsen av ham. Han forteller også om sin kamp for å få gifte seg med kvinnen han elsket. Journalisten Noman Mubashir valgte etter kongens velkjente tale i 2016<sup>1</sup>, om det mangfoldige Norge, å stå offentlig frem som homofil. Dette til tross for reaksjonene han kunne møte i det norsk-pakistanske miljøet<sup>2</sup>. I boken *Kjære bror* (2018), beskrives den stigmatiserte «minoritetsmannen», og historier om opplevelser med negativ sosial kontroll fra mannens perspektiv, deles.

Samtidig som det i media er et økende omfang av stemmer som står opp mot negativ sosial kontroll, fremheves også kritikk mot det norske barnevernet. Denne våren har det foregått en debatt, i lys av premieren til den indiske Bollywood-filmen *Mrs. Chatterjee vs. Norway*. Filmen baserer seg på en reell barnevernssak tilbake til 2012 i Stavanger, der et indisk foreldrepar mistet omsorgen for sine to barn. På bakgrunn av barnevernssaken som filmen skildrer, og andre barnevernssaker, får barneverntjenesten kritikk for å ha manglende kulturkompetanse (Storø, 2023).

Barn med krysskulturell bakgrunn er, ifølge Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir), overrepresentert når det gjelder hvem som mottar hjelpetiltak fra barneverntjenesten. Ved utgangen av 2021, var 26 % av barna som mottok hjelpetiltak, selv innvandrere eller født i

---

<sup>1</sup>Hentet 25. mars 2023 fra <https://www.kongehuset.no/tale.html?tid=137662&sek=26947>

<sup>2</sup> Hentet 25. mars 2023 fra <https://www.vg.no/nyheter/innenriks/i/4209q/noman-mubashir-sto-frem-som-homofil-faar-massiv-stoette-paa-facebook> (Hentet 25. mars 2023)

Norge av to foreldre som har innvandret. I tillegg til dette hadde 15 % av barna en norskfødt, og en innvandret forelder (Bufdir, u.å.). Disse tallene kan gi innblikk i et behov for at barnevernsansatte har kompetanse, som danner grunnlag for økt forståelse for krysskulturelle familiers livssituasjoner.

## 1.1 Problemstilling og bakgrunn for valg av tema

Jeg er selv utdannet barnevernspedagog, og har yrkeserfaring både fra arbeid som kontaktperson i barneverntjenesten, og som minoritetsrådgiver for Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (IMDi), utplassert på en videregående skole. IMDi's minoritetsrådgivere har som mandat å jobbe med å forebygge at unge mennesker utsettes for negativ sosial kontroll, tvangsekteskap og æresrelatert vold (IMDi, u.å.).

Min oppvekst i et mangfoldig miljø, åpnet opp for at jeg tidlig ble kjent med mange kulturer. Senere har min utdanning og yrkeserfaring bidratt til å utvikle min interesse for krysskulturelt arbeid. Gjennom min yrkeserfaring har jeg særlig truffet på mange unge, krysskulturelle gutter, som av ulike årsaker opplever utfordringer i sine liv. Jeg har et ønske om at vi barnevernsansatte stadig skal utvikle oss, og få mer kompetanse, for å bedre kunne tilrettelegge for at guttene som er i behov av hjelp, opplever positiv endring etter å ha fått hjelp fra barneverntjenesten. Derfor har jeg i min studie valgt å sette søkelyset på de barnevernsansattes arbeid i møte med krysskulturelle gutter.

Slik som beskrevet over, er det samfunnsmessig et større søkelys på jenter som utsettes for negativ sosial kontroll. Til tross for at noen krysskulturelle menn har begynt å dele sine historier for allmennheten, finnes det lite forskning på feltet når det gjelder gutter og menn som utsettes for negativ sosial kontroll. Videre eksisterer det ingen forskning på barnevernsansattes arbeid med disse guttene.

Temaet for denne studien er barnevernsansattes arbeid med krysskulturelle gutter som utsettes for negativ sosial kontroll. Studiens problemstilling er følgende:

Hvordan oppfatter og tilnærmer barnevernsansatte seg situasjonen til krysskulturelle gutter som utsettes for negativ sosial kontroll?

For å tilnærme meg problemstillingen valgte jeg følgende forskningsspørsmål:

- 1) Hvilken oppfattelse har barnevernsansatte av fenomenet «negativ sosial kontroll?»
- 2) Hvilken oppfattelse har barnevernsansatte av kultursensitivitet?
- 3) Hvordan tilnærmer barnevernsansatte seg arbeidet med krysskulturelle gutter som utsettes for negativ sosial kontroll?

## 1.2 Begrepsavklaringer

### 1.2.1 Negativ sosial kontroll

Selve definisjonen av negativ sosial kontroll, vil jeg beskrive nærmere i kapitlet som tar for seg oppgavens teoretiske rammeverk. Innledningsvis vil jeg likevel formidle at definisjonen av negativ sosial kontroll finnes i regjeringens handlingsplan *Frihet fra negativ sosial kontroll og æresrelatert vold (2021-2024)* (Kunnskapsdepartementet, 2021).

Regjeringen laget den første handlingsplanen i arbeidet mot negativ sosial kontroll i 2017, etter å ha avdekket en tendens hvor unge kvinner forteller om opplevelser med negativ sosial kontroll (Justis- og beredskapsdepartementet, 2017, s. 6). Dette kan, slik jeg forstår det, tyde på statens behov for å definere fenomenet. I forskning finner man bruk av andre begreper enn «negativ sosial kontroll», blant annet «sterk kontroll», «ekstrem kontroll» og «frihetsbegrensninger» (Bredal, 2011; Bredal & Melby, 2018; Košuta & Gulli, 2021).

Negativ sosial kontroll er ikke et fenomen som kun personer med krysskulturell bakgrunn kan bli utsatt for. I henhold til regjeringens handlingsplan mot negativ sosial kontroll og æresrelatert vold, kan negativ sosial kontroll forekomme «uavhengig av kjønn, religion og livssyn og i ulike befolkningsgrupper». Dette gjelder særlig i tros- og livssynssamfunn som praktiserer sin tro og livssyn atskilt fra storsamfunnet, herunder blant andre Jehovas vitner (Kunnskapsdepartementet, 2021, s. 33). På bakgrunn av behovet for å avgrense problemstillingen for denne studien, har jeg valgt å sette søkelyset på krysskulturelle gutter som utsettes for fenomenet «negativ sosial kontroll».

### 1.2.2 Krysskulturelle gutter

I denne oppgaven velger jeg å bruke begrepet «krysskulturell» om guttene jeg retter oppmerksomheten mot. Lill Salole, cand.polit i psykologi, bruker dette begrepet når hun omtaler barn som har innflytelse fra flere kulturer i sin oppvekst (2018, s. 36-37). Salole beskriver at andre betegnelser, som blant annet «flerkulturell», danner grunnlag for en forståelse av ulike identifiserbare deler og kan skilles fra hverandre. Videre at begrepet «krysskulturell» i stedet viser til en sammensmelting av forskjellige kulturelle perspektiver, som danner grunnlaget for barnets oppvekst. Slik jeg forstår det, viser begrepet «krysskulturelle barn» til en sammensatthet, og at dette først og fremst er en ressurs for det enkelte barnet, men at også dilemmaer kan oppstå i den sammensatte oppveksten. Jeg ønsker å unngå en vinkling hvor barnet problematiseres, og ønsker i stedet å belyse situasjonen rundt barnet, som for noen kan tenkes å være kompleks.

Det vil i denne oppgaven settes søkelys på mulige utfordringer som krysskulturelle gutter kan oppleve når det gjelder negativ sosial kontroll. Jeg vurderer det som viktig å påpeke at de krysskulturelle barna og ungdommene, i lys av sin oppvekst, tilegner seg unik, krysskulturell kompetanse. Denne kompetansen gjør at barna blant annet kan være dyktige «brobyggere» i samfunnet, som innebærer at de innehar en spesiell kompetanse og evne til kommunikasjon og dialog på tvers av kulturer (Salole, 2018, s. 206). Funn i min studie kan tyde på at nettopp disse barna kan bli en fremtidig ressurs som barnevernsansatte med brobyggerkompetanse.

Jeg har i denne studien valgt å ikke avgrense guttenes aldersspenn. Dette fordi jeg ønsket å åpne opp for deltakernes refleksjoner rundt hvem de krysskulturelle guttene som utsettes for negativ sosial kontroll er, fremfor at dette kunne fremstå som begrensende for deres refleksjoner rundt oppfattelser og erfaringer. De krysskulturelle guttene omtales noen steder i oppgaven som «barn» eller «ungdom», sett i lys av deltakernes utsagn i ulike sammenhenger.

### **1.2.3 Barnevernsansatte**

I studiens problemstilling bruker jeg begrepet «barnevernsansatte». I oppgaven varierer jeg mellom bruken av begrepene «barnevernsansatt» og «barnevernsarbeider», når jeg henviser til saksbehandlere, eller såkalte kontaktpersoner, som er ansatt i kommunal

barneverntjeneste. De barnevernsansatte som har deltatt i denne studien, tilhører avdelinger som arbeider med henholdsvis gjennomføring av undersøkelser og utførelse av hjelpetiltak i familier. Arbeidet utføres i henhold til barnevernsloven (2021).

### 1.3 Relevant forskning på feltet

Jeg vil nå gi en kort oppsummering av relevant forskning som vil tas i bruk for å kaste lys over funnene i min studie. Jeg vil benytte forskning som omhandler barneverntjenestens møte med krysskulturelle familier, og særlig ungdom som er sårbare for, eller utsatt for negativ sosial kontroll. Jeg vil også støtte meg på forskning som handler om negativ sosial kontroll generelt, og gutter spesielt. I Norge har særlig forskeren Anja Bredal bidratt med forskning på dette feltet.

Bredal og Melby har skrevet NOVA-rapporten *Sårbarhet og styrke. Barnevernets møte med minoritetsjenter utsatt for vold og sterk kontroll* (2018). Rapporten belyser temaet jeg undersøker i min studie, men i stedet med et spesifikt søkelys på jenter. Funn i denne forskningen viser at jenter opplever å bli utsatt for større begrensninger enn gutter. Videre viser funn fra barnevernsansattes erfaringer, at de opplever at jentene trekker tilbake sine uttalelser om vold, samt at dialog og samarbeid med foreldrene oppleves som vanskelig (s. 7-9).

Bredals rapport, *Mellom makt og avmakt: Om unge menn, tvangsekteskap, vold og kontroll*, belyser spesifikt gutters opplevelse av negativ sosial kontroll (2011), og er derfor viktig forskning på feltet som min masteroppgave omhandler. Rapporten belyser blant annet at gutter, og særlig eldste bror, kan bli pålagt et stort ansvar for familien, begrensninger i valg av partner og ansvar for å ivareta familiens ære (s. 121-122).

Rapporten *Invadert og forlatt: Begrensninger av unge minoritetsnorske menn og konsekvenser for deres psykiske helse*, er utført av Košuta og Gulli (2021). Denne rapporten baseres er resultat av forskning som er utført for å undersøke hvordan den sosiale kontrollen som gutter utsettes for, påvirker deres psykiske helse. Denne rapporten vil jeg bruke for å belyse kjønnsaspektet spesifikt. Košuta og Gulli finner en sammenheng mellom

begrensninger som gutter opplever, og psykiske helseplager. Videre finner de at de krysskulturelle guttene ikke blir forstått av skolen og hjelpeapparatet (s. 6).

De svenske forskerne Schlytter og Rexvid har utgitt boken *Mäns heder: Att vara både offer och förövare* (2016), som er resultat av forskning omhandlende krysskulturelle gutter og menn, som innehar en rolle som både offer og utøver av negativ sosial kontroll. Denne forskningen belyser viktige aspekter som noen krysskulturelle gutter opplever, og som min studie setter søkelyset på.

Fafo-rapporten *Migrasjon, foreldreskap og sosial kontroll* vurderer jeg også som relevant i diskusjon av funn i min studie, da den utforsker foreldrerestriksjoner i etniske minoritetsfamilier, samt belyser kjønnsaspektet i dette (Friberg & Bjørnset, 2019).

Rapporten belyser særlig etniske minoritetsforeldres opplevelse av å oppdra barn i en ny og ukjent kulturell kontekst (s. 9).

Rapporten *Myter og realiteter: Innvandreres møter med barnevernet*, er et resultat av en studie som er gjennomført for å øke kunnskapen om møtet mellom etniske minoritetsfamilier og barneverntjenesten (Berg et al., 2017). Denne rapporten er derfor også relevant for min studie. Rapporten belyser utfordringene i samarbeidet mellom minoritetsforeldre og barnevernsansatte, samt påpeker behovet for at barnevernsansatte har en bredere forståelse av ulike faktorer som påvirker minoritetsfamiliers livssituasjon.

Jeg har nå gitt en kort beskrivelse av relevant forskning i kontekst av min studie. Jeg vil i diskusjon av mine funn også berøre annen relevant forskning som bidrar til å kaste lys over funnene i denne studien.

## 1.4 Oppbygging av oppgaven

Etter innledningen følger kapittel 2, som redegjør for oppgavens teoretiske rammeverk. Kapittel 3 redegjør for studiens metodiske tilnærming. Deretter følger kapittel 4, som består av analyse av funn knyttet til de barnevernsansattes oppfattelse av fenomenet «negativ sosial kontroll», og deres oppfattelse av de krysskulturelle guttenes sårbarhet for dette. Funnene diskuteres i lys av relevante teoretiske perspektiver og tidligere forskning. Kapittel 5 består av analyse av funn som omhandler de barnevernsansattes tilnærming i arbeidet

med å hjelpe de krysskulturelle guttene som utsettes for negativ sosial kontroll. Også her vil funnene bli diskutert i lys av teoretiske perspektiver og relevant forskning. Kapittel 6 består av konklusjoner og implikasjoner til praksis, samt forslag til videre forskning.

## 2 Teoretisk rammeverk

Det eksisterer mye litteratur som kan betegnes som relevant innenfor tematikken i min oppgave, og jeg velger å foreta et selektivt utvalg av teorier jeg vurderer som mest relevant, sett i sammenheng med mine funn i forskningen. Jeg vil først ta for meg tematikken «sosial kontroll», for å danne et grunnlag for en økt forståelsesramme for studiens problemstilling. Deretter vil jeg se på noen prosesser ved migrasjon, og herunder redegjøre for akkulturasjonsteori og interseksjonalitet, samt redegjøre for kultursensitivitet i barneverntjenesten. Til slutt vil jeg redegjøre for min vitenskapsteoretiske posisjon.

### 2.1 Forståelse av sosial kontroll og kultur

For å forstå begrepet «negativ sosial kontroll» vil jeg først redegjøre for fenomenet «sosial kontroll». Thomas Ugelvik definerer sosial kontroll som «ulike forsøk på å få folk til å oppføre seg slik man mener folk *bør* oppføre seg». Ugelvik forklarer videre at sosial kontroll handler om «forsøk på å rette atferd etter en norm for riktig atferd» (2019, s. 14). Utøvelse av sosial kontroll for å påvirke andre til å følge normene for hvordan man skal opptre som menneske, henger tett sammen med forståelsen av kultur (s. 35).

Kulturbegrepet er et sekundærbegrep i denne masteroppgaven, og jeg ser det som relevant å redegjøre for definisjon av kultur i sammenheng med temaet sosial kontroll.

Sosialantropologen Thomas Hylland Eriksen (2021, s. 15) definerer kultur som «de ferdigheter, oppfatninger og væremåter personer har tilegnet seg som medlemmer av samfunn». Hos Salole finner vi denne definisjonen av kultur: «et bestemt sett meninger, verdier, forestillinger, idealer og normer som deles, vedlikeholdes og skapes av mennesker som lever i et samfunn, og som overføres, utvikles (og forkastes!) fra generasjon til generasjon» (2018, s. 46). I Hylland Eriksens definisjon av kultur, er det normene man tilegner seg som kan kalles «kultur», mens i Salole sin definisjon fremheves det også at normene kan endre seg med tiden. I lys av min problemstilling vurderer jeg begge disse definisjonene som dekkende. Jeg forstår det slik at utøvelse av sosial kontroll er tilpasset normene innenfor den kulturen den sosiale kontrollen utøves i.



Sosial kontroll kan kategoriseres innenfor formell og uformell sosial kontroll (Ugelvik, 2019, s. 35). Barneverntjenesten er et eksempel på et organ som innehar det Ugelvik kaller «statlig formell kontroll» (s. 125). I min forskning er det primært den uformelle sosiale kontrollen som er relevant, og Ugelvik beskriver at den «skjer overalt hvor mennesker møtes», som for eksempel i familien og blant venner. Her kommer vi tilbake til sammenhengen mellom sosial kontroll og kultur, fordi normer vi lærer oss gjennom den uformelle sosiale kontrollen som utøves også kan beskrives som kultur (Eriksen, 2021, s. 15; Salole, 2018, s. 46; Ugelvik, 2019, s. 35). Selv om jeg i denne studien retter søkelyset på den uformelle sosiale kontrollen, forstår jeg det slik at når familier møter barnevernsansatte, som innehar formell kontroll, kan dette være av betydning for hvordan samarbeidet utspiller seg.

Ifølge Ugelvik er barneoppdragelse en form for uformell sosial kontroll. Her spiller nettopp sosial kontroll en stor rolle, hvor foreldrenes rolle er å gi omsorg, kjærlighet og gi barna trygge rammer for utfoldelse (2019, s. 36). Salole beskriver at oppdragelse «handler enkelt sagt om å veilede barn om atferd man ønsker de skal fortsette eller slutte med» (2018, s. 144). Det finnes ulike oppdragerstiler, og dette vil jeg komme tilbake til under delkapittel om kollektivism og individualisme. Ugelvik beskriver primær og sekundær kontroll, hvorav den primære kontrollen foregår internt i en familie, mens sekundærkontroll skjer når barnet utvider sine arenaer. Den sekundære kontrollen kan eksempelvis skje på skolen og blant venner (2019, s. 36).

Videre skiller Ugelvik mellom det som kalles reaktiv og proaktiv kontroll (s. 36). Reaktiv kontroll beskriver han som den kontrollen som iverksettes etter at det har skjedd et normbrudd, mens proaktiv kontroll er den kontrollen som utøves for å forhindre at et normbrudd skjer. Jeg vurderer at proaktiv kontroll kan ses i sammenheng med det som kalles negativ sosial kontroll, som jeg vil gå nærmere inn på i på i det neste delkapittelet. Reaktiv kontroll vurderer jeg at kan ses i sammenheng med æresrelatert vold, som er et begrep jeg vil komme tilbake til nedenfor.

## 2.2 Hva er negativ sosial kontroll?

I regjeringens handlingsplan *Frihet fra negativ sosial kontroll og æresrelatert vold (2021-2024)* defineres negativ sosial kontroll slik:

Press, oppsyn, trusler eller tvang som systematisk begrenser noen i sin livsutfoldelse eller gjentatte ganger hindrer dem i å treffe selvstendige valg om eget liv og fremtid. Dette gjelder for eksempel den enkeltes selvbestemmelse over egen identitet, kropp og seksualitet, frihet til å velge venner, fritidsaktiviteter, religion, påkledning, utdanning, jobb, kjæreste og ektefelle, og til å be om helsehjelp. (Kunnskapsdepartementet, 2021, s. 8)

Ugelvik beskriver at det eksisterer subkulturell kontroll som skiller seg fra «storsamfunnets sosiale kontroll», og at negativ sosial kontroll som forekommer i enkelte miljøer er et eksempel på dette (2019, s. 35). Negativ sosial kontroll kan altså forstås som en form for uformell kontroll som bryter med normene i storsamfunnet, og kan derfor gå under betegnelsen subkulturell kontroll (Ugelvik, 2019, s. 35). Friberg og Bjørnset beskriver at statens rolle har betydning for om storsamfunnet kan preges av en kollektivistisk eller individualistisk kultur (2019, s. 28). Dette kulturelle skillet vil jeg komme tilbake til senere i kapitlet. Friberg og Bjørnset påpeker at Norge kan sies å ha en sterk stat, fordi byråkratiet sikrer befolkningen rettigheter og en grunnmur for å leve frie liv (2019, s. 28). Jeg forstår det derfor slik at skillet mellom hva som kan kategoriseres som sosial kontroll og negativ sosial kontroll, bestemmes ut fra storsamfunnets normer og regler.

Salole beskriver at noen ungdommer velger å leve et dobbeltliv for å unngå sanksjoner fra familien (2018, s. 203-204). Dobbeltlivet innebærer at man forholder seg til familiens føring i hjemmet, mens skjuler overfor familien at man lever på en annen måte når man er i noen miljøer utenfor hjemmet. Salole påpeker at et dobbeltliv ikke kun har en negativ side, men at det også kan være en mestringsstrategi for den som lever slik (s. 205).

## 2.3 Forståelse av ære

Jeg vurderer det som relevant å redegjøre for fenomenet «ære», fordi dette er et begrep som kommer frem i mitt datamateriale, og kan forstås i sammenheng med negativ sosial kontroll. Sosialantropologen Unni Wikan er særlig opptatt av begrepet «ære». Hun beskriver at «ære handler om verdi i egne og andres øyne, om selvrespekt og sosial respekt» (2008, s. 9). Salole forklarer at ære handler om «status, ansikt og anseelse» (2018, s. 156). Familiens ære ses også i sammenheng med det Bourdieu omtaler som familiens kulturelle og sosiale

kapital (Eriksen, 2021, s. 162; Wikan, 2008, s. 56). Ifølge Wikan kan det motsatte av ære beskrives som «vanære» (2008, s. 10).

Wikan formidler at «ære» anerkjennes som et positivt ladet ord i alle samfunn, men at det også er et fenomen som bærer med seg mye makt, og dermed også smerte. Synet på kvinnens ære har endret seg de siste tiårene i Vesten, og æren står i dag ikke på spill, slik som tidligere. Ifølge Wikan er det fortsatt slik i mange ikke-vestlige samfunn, at slektens ære står sterkt. Hun påpeker at ære, i mange samfunn er et fenomen som tilhører mannen, mens skam tilhører kvinnen (2008, s. 12).

I mange samfunn ses ære i sammenheng med seksualitet, og «kvinnens ærbarhet, dyd og kyskheter er samfunnets grunnsten» (Wikan, 2008, s. 9). Videre forklarer Wikan at «æreskodeks» ikke kun handler om kvinner, men også menn (s. 56). Homofili holdes ofte skjult for å unngå å vanære slekten (s. 13). Når æresdrap er et mål for å gjenopprette ære, kan brødre eller fedre være de som må begå drapet (s. 56). Videre formidler Wikan at når en kvinne blir offer for æresdrap, kan også hennes kjæreste bli offer for det samme (s. 10).

Salole beskriver at ungdom kan oppleve å bli kontrollert av slektninger fra familiens opprinnelsesland (2018, s. 236). Overhodet i familien, som besitter makten, kan bo i opprinnelseslandet eller andre land, og det er familieoverhodet som bestemmer over de andre familiemedlemmene og hvordan de skal ivareta familiens rykte og omdømme, altså æren deres. Dette er et fenomen som oppstår innenfor det som kalles transnasjonalitet, som innebærer å ha relasjoner på tvers av landegrensener (s. 226). Wikan påpeker at æren, eller vanæren, ikke nødvendigvis knyttes til at en handling har skjedd, men til rykter og omdømme (2008, s. 31).

For å opprettholde æren i en familie, kan vold tas i bruk, og denne type vold defineres som æresrelatert vold (Kunnskapsdepartementet, 2021, s. 8). Wikan (2008, s. 19) formidler at begrepet «æresrelatert vold» først ble tatt i bruk i starten av 2000-tallet. Æresrelatert vold kan skje «i familier og grupper hvor individet forventes å innordne seg kollektivet, og hvor patriarkalske æresnormer står sterkt» (Kunnskapsdepartementet, 2021, s. 8). Salole beskriver at dersom en jente «gjør noe som bryter med regler eller beslutninger, må hun

ifølge æreskodeksen straffes, utestenges eller i verste fall drepes for å gjenopprette familiens ære» (2018, s. 193).

Wikan formidler at en annen løsning for å gjenopprette familiens ære, kan være at kvinnen utsettes for tvangsekteskap (2008, s. 11). Tvangsekteskap kan derfor forstås som en form for æresrelatert vold. I regjeringens handlingsplan mot negativ sosial kontroll og æresrelatert vold, defineres tvangsekteskap som en inngåelse av ekteskap der «en eller begge ektefellene ikke har mulighet til å velge å forbli ugift uten å bli utsatt for vold, frihetsberøvelse, annen straffbar eller urettmessig atferd eller tilbørlig press» (Kunnskapsdepartementet, 2021, s. 8,). Det fremkommer ikke om tvangsekteskap er et kjønnsavhengig fenomen som kun rammer kvinner.

Jeg forstår det slik at æresrelatert vold er en svært alvorlig form for reaktiv kontroll som noen foretar seg for å gjenopprette æren etter et normbrudd. Videre forstår jeg æresrelatert vold som en alvorlig grad av negativ sosial kontroll. Kunnskapsdepartementet (2021, s. 8) skriver at «æresrelatert vold kan omfatte flere handlinger som negativ sosial kontroll og tvangsekteskap, men også andre voldsuttrykk som nedverdigelser, trusler, utstøtelse og annen psykisk vold, fysisk vold og drap».

## 2.4 Hva er vold?

Vi har nå sett at et virkemiddel for gjenoprettelse av en families ære kan være å begå æresrelatert vold. Her brukes begrepet vold, og jeg ser det derfor som vesentlig å redegjøre for en definisjon av vold, da dette også er et begrep som aktualiseres i min studie. Jeg velger å bruke psykologen Per Isdal sin definisjon av vold, da hans definisjon er anerkjent innenfor det barnevernfaglige feltet. Isdal skriver selv at hans definisjon er utviklet seg til å bli den mest brukte i både Norge og Sverige, og at den brukes i politiske handlingsplaner (2018, s. 7). Isdal definerer vold slik: «Vold er enhver handling rettet mot en annen person, som gjennom at denne handlingen skader, smerter, skremmer eller krenker, får den personen til å gjøre noe mot sin vilje eller slutte å gjøre noe den vil» (s. 39). Slik jeg forstår Isdal sin definisjon av vold, handler det om hvordan handlingen påvirker mottakeren av volden, fremfor hva handlingen i seg selv innebærer. Isdal kategoriserer videre vold i fem ulike

former, herunder fysisk vold, seksuell vold, materiell vold, psykisk vold og latent vold (s. 41). Noen av disse voldskategoriene vil jeg gå videre inn på i diskusjon av funnene i min studie.

## 2.5 Gutter som utsettes for negativ sosial kontroll

I min forskning er jeg spesifikt opptatt av krysskulturelle gutter som utsettes for negativ sosial kontroll. Jeg vil derfor redegjøre for hvordan kontrollen kan se ut når man skiller mellom kjønnene.

Som tidligere beskrevet kan negativ sosial kontroll forstås som en form for uformell sosial kontroll som begrenser noen mulighet til å leve et fritt liv. Salole formidler at gutter også kan bli utsatt for et «stramt kontrollregime,» der det bestemmes over guttene blant annet hvilke jobber de kan ha og hva de skal gjøre på fritiden (2018, s. 193). Salole sier videre at guttene kan få i oppdrag å være «søstervoktere» som skal beskytte familiens ære, mens de også kan blir utpekt som gutter som lager bråk. Salole hevder også at guttene kan møte ulike forventninger til «det å være gutt eller mann».

Eriksen og Sajjad beskriver at alder og kjønn er avgjørende for hvilken rolle man har i den patriarkalske storfamilien (2020, s. 159). De hevder at barn anses å ha plikter overfor slekten, i motsetning til i individualistiske samfunn, der man ser på barn som selvstendige individer med rettigheter. Videre beskriver Eriksen og Sajjad at det er menn som har ansvaret for å forsørge familien, og at slekten føres videre av mannen. Det er også menn som er ansvarlig for å sikre at foreldrene ivaretas økonomisk og får den omsorgen de er i behov av når de blir gamle. Jenter er ansvarlige for å utøve omsorgen og ivareta plikter i hjemmet. Dette er plikter som kvinner må ivareta når de giftes bort. Videre forklarer Eriksen og Sajjad at utover mannens forsørgerplikt, har sønner plikt til å sørge for at deres søstre giftes bort, samt forsørge søstre som ikke er gift (2020, s. 159).

Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet har utarbeidet en veileder for barneverntjenesten, rettet mot negativ sosial kontroll, æresrelatert vold og tvangsekteskap (Bufdir, 2021). I veilederen beskrives det at gutter i familier med en patriarkalsk kultur ofte får større frihet enn jenter, men at guttene kan bli pålagt å kontrollere søstrene sine. Eriksen og Sajjad

formidler at menn både har i oppgave å «kontrollere og beskytte» kvinnene i familien (2020, s. 183).

Buadir formidler at gutter kan oppleve at forventningene og kravene som stilles fra familien, kan stride imot hva guttene ønsker, og hvordan de vil leve sine liv (2021). Eksempelvis påpeker Buadir at guttene kan bli utsatt for sanksjoner dersom han ikke ønsker å gifte seg med en jente som familien har besluttet at han skal gjøre. Videre kan homoseksualitet ikke være akseptert og føre til sanksjoner eller utstøtelse fra slekten. Vi så tidligere i kapittelet at homofili kan vanære familien, og at mange derfor undertrykker sin egen legning for å ivareta familiens ære.

Det beskrives også av Buadir at gutter kan oppleve å bli utsatt for negativ sosial kontroll fordi de er del av et miljø som begår kriminalitet og at de tester rusmidler. For å hindre at guttene forblir en del av slike miljøer kan foreldrene sende guttene til utlandet mot deres vilje. Fangen skriver at noen foreldre sender deres kryskulturelle barn tilbake til foreldrenes hjemland «for å kontrollere barnas atferd», hvor hensikten er å disiplinere barna i den kulturen familien kommer fra (2008, s. 70).

## 2.6 Akkulturasjonsteori

Psykologen John Berry har utarbeidet en akkulturasjonsteori, som beskriver fire ulike strategier som mennesker bruker ved migrasjon, og tilpasning i nye samfunn (1997). De ulike akkulturasjonsstrategiene kaller Berry assimilering, segregering, integrering og marginalisering. En assimileringstrategi innebærer at individer gir avkall på sin opprinnelige kultur, og i stedet tilpasser seg andre kulturer. En segregeringstrategi innebærer, ifølge Berry, at individer fastholder sin opprinnelige kultur, og unngår interaksjon med andre kulturer. Når individer som migrerer velger en integreringstrategi, innebærer dette at man er opptatt av å ivareta sin opprinnelseskultur, samtidig som man blir kjent med andre kulturer. Den fjerde akkulturasjonsstrategien som Berry definerer, er marginalisering. Dette innebærer at individer verken fastholder sin opprinnelige kultur, og ikke kommer i kontakt med andre kulturer i det nye samfunnet (1997, s. 9-10).

Jávo formidler at de forskjellige familiemedlemmene kan tilpasse seg den nye kulturen på ulik måte og i varierende grad, og dette kaller Jávo for dissonant akkulturasjon (2010, s. 36). Barn og ungdom kan tilpasse seg det nye samfunnet lettere, mens foreldrene fortsetter å leve ut fra normene i deres opprinnelige samfunn og kultur. Foreldrene kan da oppleve at barna ikke innordner seg familiens kulturelle normer slik familien forventer, men i stedet tilpasser seg normene som eksisterer blant jevnaldrende (s. 36).

Salole henviser til Quereshi (2003) som bruker begrepet «dobbeltsosialisering» om barn som tilegner seg normer og verdier fra flere miljøer eller samfunn. Disse barna kan i større eller mindre grad mestre dobbeltsosialiseringen. Ifølge Quereshi kan utfallene av dobbeltsosialiseringen være at barnet mestrer tilværelsen godt både ute og hjemme, at de fungerer godt enten ute eller hjemme, eller at de ikke mestrer tilværelsen på noen av arenaene (Salole, 2018, s. 139).

Ut fra et kollektivistisk ståsted, med risiko for rykter og tap av anseelse, forstår jeg det slik at økt negativ sosial kontroll kan være en konsekvens av dissonant akkulturasjon. Vi så også tidligere i kapittelet at transnasjonale familieforhold kan ha innflytelse på foreldrenes utøvelse av kontroll (Salole, 2018, s. 236).

## **2.7 Kultursensitivitet i barneverntjenesten**

Jávo beskriver at kultursensitivitet «betyr å være bevisst på at kulturelle forskjeller og likheter finnes, og at dette påvirker våre verdier, læring og atferd» (2010, s. 155). I den nye barnevernsloven (2021) som trådte i kraft 1. januar 2023, er det lovfestet at barneverntjenesten skal «ta hensyn til barnets etniske, kulturelle, språklige og religiøse bakgrunn i alle faser av saken», jmf. § 1-8. Jeg tolker det slik at loven krever at barneverntjenesten innehar kompetanse for å kunne ivareta dette. Hvordan denne kompetansen kan utøves i praksis, vil jeg se nærmere på nå, ved å redegjøre for begrepet kultursensitivitet.

Jávo formidler at kultursensitivitet er en betegnelse som man finner under begrepet kulturkompetanse, som forfatteren definerer som «evne til å samhandle effektivt med folk fra forskjellige kulturer» (2010, s. 154). Å inneha kulturkompetanse innebærer ifølge Jávo at

man er bevisst på sitt eget kulturelle ståsted, at man aksepterer og anerkjenner at det finnes forskjellige kulturer, at man har kunnskap om hvordan andre kulturer uttrykker seg og velger å leve, samt at man har kompetanse til å samhandle med andre kulturer (s. 154). Denne kulturkompetansen beskriver Jávo at man som sosialarbeider utvikler gjennom å jobbe med «etniske minoritetsfamilier og gjennom samarbeid med kollegaer med etnisk minoritetsbakgrunn» (s. 155).

Slik jeg forstår begrepene kulturkompetanse og kultursensitivitet, innebærer det for barnevernsansatte å ha en fenomenologisk og hermeneutisk tilnærming i møte med krysskulturelle barn og familier. Et fenomenologisk ideal kan sammenliknes med et kulturel relativistisk ideal, som Jávo beskriver at handler om å møte den andre med åpenhet for «å ta den andres perspektiv og virkelighet innover seg» (s. 157). Fra et hermeneutisk ståsted er man gjerne mer bevisst på at man er påvirket av sin forforståelse, som innebærer at vi har med oss erfaringer ut fra vår egen kulturelle tilhørighet. Dahl beskriver at vår forforståelse «er et uttrykk for vår kulturelle referanseramme eller tolkningsramme» (2013, s. 119).

## **2.8 Individualistisk og kollektivistisk menneskesyn**

Å ha en kultursensitiv tilnærming som barnevernsansatt forstår jeg, ut fra Jávos definisjon, at krever å ha kulturkompetanse når det gjelder familieliv og barneoppdragelse i ulike kulturer. Hofstede beskriver individualistiske og kollektivistiske familiekulturer (2001, s. 225-227). Barn i kollektivistiske kulturer vokser opp som del av en storfamilie og lærer at gruppen går foran individet. Jørgensen og van der Weele skriver at når man vokser opp som del av en storfamilie lærer man opp til å ha rolle som «den gode datter» og «den gode sønn», noe som innebærer å sette egne behov til side til fordel for lojalitet overfor storfamilien og respekt for de eldre (2009, s. 69). Jávo formidler at forskning viser at man i kollektivistiske kulturer i større grad benytter en autoritær tilnærming til barneoppdragelse (2010, s. 68). Ifølge Hofstede er størstedelen av verdenssamfunnet del av en kollektivistisk kultur, mens et mindretall er del av en såkalt individualistisk kultur, heriblant Vesten (2001, s. 225-227). Barn i individualistiske kulturer er ofte del av en mindre kjernefamilie og blir oppdratt i en forståelsesramme av at individet er viktigere enn gruppen. Jávo påpeker at i en



individualistisk kulturramme er en autoritativ oppdragelsesstil den «ideelle oppdragelsesmåten» (2010, s. 69).

Jávo påpeker at en bestemt kultur kan ha elementer av både kollektivistiske og individualistiske livssyn, og at det derfor er av mer vesentlig betydning å rette nysgjerrigheten mot hvilke verdier som er aktuelle på de ulike samfunnsarenaene, fremfor å kategorisere kulturen som rent individualistisk eller kollektivistisk (2010, s. 33). Jávo hevder videre at nyansene av individualisme og kollektivismen endrer seg i sammenheng med «akkulturasjonsprosesser». Jávo sin forståelse anser jeg som relevant å legge vekt på i min forskning.

Hofstede beskriver at kollektivistiske kulturer er såkalte «shame cultures», altså kulturer som retter seg etter frykten for skam (2001, s. 229). Familiemedlemmene kontrolleres for å unngå at familien «taper ansikt» (s. 230). Her ser vi altså at fenomenet ære, som jeg beskrev tidligere i kapitlet, spiller en sentral rolle i den kollektivistiske kulturrammen. I individualistiske kulturer er det, ifølge Hofstede, derimot individets selvrespekt som står sentralt. Hofstede påpeker at det heller ikke er uvanlig at familien er deltakende i den enkeltes valg av ektefelle.

Hofstede hevder at det er en vanlig tendens å sammenblande kollektivismen og individualisme med maskulinitet og femininitet (s. 293). Han påpeker at maskulinitet og femininitet handler om hvilke forventninger man stiller til seg selv. Hofstede formidler at uttrykket «macho» er assosiert med maskulinitet (s. 309). Maskulinitet forbindes ifølge Hofstede gjerne med en forventning om ikke å vise glede eller tristhet. Wikan beskriver at i kulturer der familiene baserer seg på ære, er det særdeles viktig å ha god kontroll på egne følelser og holde emosjoner tilbake (2008, s. 82). Femininitet innebærer ifølge Hofstede at både menn og kvinner kan vise følelser (2001, s. 306).

Eriksen og Sajjad redegjør for «den norske kjernefamilien» og «den patriarkalske storfamilien» (2020, s. 159). Som vi har sett tidligere i kapitlet, under beskrivelsen av gutter som utsettes for negativ sosial kontroll, er sønner å foretrekke i den patriarkalske storfamilien.

## 2.9 Interseksjonalitetsteori

Interseksjonalitet er et begrep og en teori som første gang ble brukt av den amerikanske juristen Kimberle Crenshaw (1991). Hun introduserte begrepet for å forklare marginalisering av svarte kvinner både på bakgrunn av rase og kjønn (Crenshaw, 1991, s. 1244). Rugkåsa, Ylvisaker og Eide skriver om «kategorisering og annengjøring» i sosialt arbeid, og de viser til studier som handler om privilegier i noen grupper (2017, s. 74-75). Disse privilegiene er ifølge forfatterne «særlig koblet til klasse, kjønn, seksualitet og funksjonsevne», og de ser det i sammenheng med «privilegiet til å definere normalitet» (s. 75).

Rugkåsa, Ylvisaker og Eide setter søkelyset på viktigheten av å ha et kritisk blikk, og de fremhever betydningen av å ha kunnskap og være bevisst på hvordan «maktrelasjoner som klasse, kjønn, etnisitet, seksualitet og funksjonsevne påvirker menneskers liv» (s. 78). Videre påpeker de at oppmerksomheten på viktighet av kulturkompetanse i barnevernet bidrar til at forståelsen av mennesker og kulturer blir snever (s. 77). Interseksjonalitet som perspektiv bidrar ifølge forfatterne til en mer analytisk tilnærming og gir bedre forståelse av hva som påvirker det enkelte individet (s. 86).

Jeg forstår det slik at Rugkåsa, Ylvisaker og Eide er kritiske til betydningen av kulturkompetanse i seg selv, og fremhever heller et interseksjonalitetsperspektiv for å kunne forstå det enkelte individet. Dette perspektivet forstår jeg i sammenheng med Jávós presisering av å unngå bastante kategoriseringer av kultur som enten individualistisk eller kollektivistisk (2010, s. 33). Interseksjonalitet anser jeg som et relevant perspektiv i min studie, ettersom jeg retter søkelyset på både kjønn og etnisitet hos individer i møte med barneverntjenesten.

## 2.10 Vitenskapsteoretisk forståelsesramme

Som vitenskapsteoretisk tilnærming, har jeg for denne oppgaven valgt en fenomenologisk-hermeneutisk forståelsesramme. Fenomenologi innebærer at oppmerksomheten rettes mot fenomenet slik det oppfattes og erfares fra deltakernes ståsted (Thomassen, 2006, s. 83). Jeg valgte denne tilnærmingen fordi jeg i problemstillingen min er opptatt av få frem barnevernsarbeidernes opplevelser. Thomassen beskriver at kritikken mot fenomenologien

handler om troen på at man kan undersøke fenomener uten at man påvirkes av forforståelse (s. 86). Videre formidler Thomassen at en annen kritikk mot fenomenologien er troen på å oppnå forståelse for «fenomenets essens» (s. 171). Jeg velger likevel en fenomenologisk fremgangsmåte, fordi denne gir en ryddig måte å organisere temaer, og klassifisere disse i min forskning.

Jeg er som forsker et deltakende subjekt, og jeg kommer derfor ikke utenom at min forforståelse vil kunne påvirke forskningen (Krogh, 2014, s. 49). Gadamer var opptatt av begrepene «fordommer og førforståelse», eller forforståelse (Krogh, 2014, s. 49). Dette innebærer altså at jeg som forsker har med meg min forforståelse ved gjennomføring av denne studien.

Jeg har selv bakgrunn som barnevernspedagog og erfaring fra arbeid som kontaktperson i barneverntjenesten. Bakgrunnen min kan negativt sett påvirke hvordan jeg oppfatter deltakernes utsagn. Samtidig kan erfaringen min være et positivt utgangspunkt for forskningen, fordi jeg har kjennskap til barneverntjenesten som institusjon, og hva som kan være utfordringer hos tjenesten.

Med utgangspunkt i min erfaring er det viktig at jeg er bevisst mine egne forforståelser når jeg gjennomfører denne studien; både ved utarbeidelse av intervjuguide, under gjennomføring av intervjuer og når jeg tolker datamaterialet. Ifølge Thomassen vil kunnskapen jeg allerede innehar, sammen med kunnskapen jeg tilegner meg, påvirke min forståelse. Det skjer en prosess med økt forståelse gjennom det Gadamer kaller «den hermeneutiske sirkel». Det innebærer at forskeren beveger meg mellom deler og helheten av datamaterialet hen forsøker å forstå (Thomassen, 2006, s. 91). I denne prosessen har jeg som forsker strebet etter å være bevisst mine egne forforståelser for å unngå å søke bekreftelse av egne hypoteser, noe som kan resultere i at jeg kanskje går glipp av andre funn.

Fretheim beskriver det som kalles enkel, dobbel og trippel hermeneutikk (2011, s. 34-38). Enkel hermeneutikk handler om den fortolkningen som skjer mellom avsenderen av et utsagn og mottakeren av dette utsagnet. Når avsenderen og mottakeren danner seg en felles forståelse har det oppstått en horisontsammensmeltning (Fretheim, 2011, s. 35).

Dobbel hermeneutikk skjer når forskeren fortolker deltakerens utsagn. Det deltakeren formidler kan forstås som enkel hermeneutikk, og forskerens fortolkning forstås som dobbel hermeneutikk (Fretheim, 2011, s. 36). Dobbel hermeneutikk har jeg valgt å bruke som et analytisk grep i mine intervjuer. Den doble hermeneutikken viser hvordan jeg som forsker har makt i intervjusituasjonen (Thomassen, 2006, s. 123). Jeg har makt i form av å bestemme hvilke spørsmål som blir stilt og hva det snakkes om. Jeg som forsker har dermed mest makt, men makten kan også ligge hos deltakeren. Dette fordi deltakeren er bidragsyter i å danne data. Under intervjuene opplevde jeg når jeg stilte spørsmål at deltakere kommenterte at dette hadde de ikke tenkt på før. Dette svaret var et funn i min forskning, og dermed en type makt hos deltakeren.

Trippelhermeneutikk beskriver et tredje element i utarbeidelse av forståelse, nemlig en kritisk tolkning av strukturer og holdninger som den andre kan være påvirket av (Fretheim, 2011, s. 38). Denne hermeneutiske forståelsen har jeg benyttet meg av i min tolkning av datamaterialet. I analysen og tolkningen av mine data følger jeg ikke en bestemt skoleretning, men er bevisst på å opprettholde et kritisk perspektiv.

## 3 Metodisk tilnærming

I dette kapittelet vil jeg først redegjøre for valg av forskningsdesign og metode for studien. Deretter beskriver jeg prosessen, samt vurderinger jeg har foretatt i utvelgelse og rekruttering av deltakere, ved gjennomføring av intervjuer, samt etterarbeidet med transkribering og koding av datamaterialet. Jeg vil også redegjøre for studiens reliabilitet og validitet, samt etiske vurderinger. Avslutningsvis presenterer jeg studiens deltakere.

### 3.1 Forskningsdesign og metode

Målet med min masterstudie er å undersøke hvilke tanker kontaktpersoner i barneverntjenesten har om situasjonen til krysskulturelle gutter som utsettes for negativ sosial kontroll. På veien mot å besvare denne problemstillingen har jeg valgt kvalitativ metode. Johannessen et al. formidler at kvalitativ metode er å foretrekke når man skal undersøke «fenomener vi ønsker å forstå mer fylldigere» (2016, s. 28). Slik jeg forstår begrepet «fylldigere» brukt i denne litteraturen, innebærer det at jeg ikke kan undersøke et fenomen fullstendig, fordi jeg ved gjennomføring av kvalitative intervjuer kun får muligheten til å skrape på overflaten av fenomenet jeg undersøker. Etter gjennomføring av mine forskningsintervjuer sitter jeg igjen med nettopp et ønske om å gjennomføre en mer grundig undersøkelse.

Denne studien er en kvalitativ casestudie som retter seg mot barnevernsansatte i barneverntjenesten som institusjon (Johannessen et al., 2016, s. 205-207). Johannessen et al. hevder at en casestudie som anvender enkeltcasesdesign er nyttig å bruke fordi det kan gi forskeren «muligheten til å undersøke et fenomen fra flere sider og gir ofte fylldige beskrivelser og forståelse av disse fenomenene». Jeg vurderte at kvantitativ metode ikke var en egnet metode for meg, når mitt mål var å utforske den enkelte barnevernsarbeider sine opplevelser.

Studien er basert på individuelle semistrukturerte intervjuer med fem kontaktpersoner i barneverntjenesten (Johannessen et al., 2016, s. 148). Et semistrukturert intervju baserer seg på en fleksibel samtale med en bestemt hensikt med tanke på spørsmål jeg vil stille for å

besvare forskningsspørsmålene (Ryen, 2002, s. 99). I studien er jeg opptatt av kontaktpersonene sine tanker om situasjonen til krysskulturelle gutter som utsettes for negativ sosial kontroll. Hensikten med studien er dermed ikke bare å beskrive et fenomen, men å forstå fenomenet (Johannesen et al., 2016, s. 28), altså forstå kontaktpersonenes opplevelser.

## 3.2 Utvelgelse og rekruttering av deltakere

På bakgrunn av masteroppgavens begrensede omfang vurderte jeg at det ville hensiktsmessig med fem deltakere. Det valgte antallet deltakere gjør at forskningens funn ikke kan generaliseres, men jeg oppnår likevel målet med kvalitativ forskning, som er å få dypere kunnskap og forståelse sett fra deltakernes perspektiv (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 47).

Etter at prosjektet mitt fikk godkjenning fra Norsk senter for forskningsdata (NSD) påbegynte jeg prosessen med rekruttering av deltakere. Jeg utarbeidet et informasjonsskriv om masterprosjektet mitt, med tilhørende samtykkeskjema, som jeg distribuerte. Jeg var opptatt av å forsøke å rekruttere bredt, ved at jeg tok kontakt med flere barneverntjenester. På dette tidspunktet jobbet jeg ikke selv som kontaktperson i barneverntjenesten. Jeg ønsket å unngå å rekruttere kontaktpersoner som har vært kollegaer av meg tidligere. Jeg vurderte at å intervju kontaktpersoner som jeg ikke allerede har en relasjon til, ville gi meg et bedre utgangspunkt for ikke å la min forforståelse påvirke intervjuet. En fordel ved en etablert relasjon til deltakerne kan være at de dermed er trygge på meg som person. En ulempe kan være at det kan være vanskeligere å sette rammene for intervjusituasjonen fordi samtalen lettere kan flyte ut til å handle om annet enn intervjuguidens mål for samtale.

Jeg fikk raskt en deltaker, og fikk gjennomført første intervju. Etter å ha kontaktet flere barneverntjenester, fikk jeg ikke respons fra flere barnevernsansatte. Via bekjente fikk jeg tips om kontaktpersoner som jeg kunne ta direkte kontakt med. Jeg fikk én positiv respons, men vedkommende var ikke tilgjengelig for intervju før om en stund. Jeg snakket med andre som formidlet at de ikke hadde erfaring med å jobbe med gutter som utsettes for negativ sosial kontroll, og at de derfor ikke hadde noe å bidra med til prosjektet mitt.

Jeg ble i tvil om dette prosjektet var mulig å gjennomføre, og jeg begynte å vurdere muligheten for å gjennomføre en litteraturstudie for å kunne komme videre i arbeidet med masteroppgaven. I denne prosessen kjente jeg at mitt engasjement, og ønske om å snakke med kontaktpersoner i barneverntjenesten om deres tanker om situasjonen til krysskulturelle gutter som utsettes for negativ sosial kontroll, ikke lot seg slippe. Jeg ønsket å gjennomføre dette prosjektet som planlagt, og besluttet derfor å la min vurdering om å unngå å intervju tidligere kollegaer vike. Jeg vurderte at viktigheten av å dra nytte av kompetansen mine tidligere kollegaer innehar, var større enn betydningen av å ha deltakere som jeg ikke hadde en relasjon til. Jeg tok kontakt med noen tidligere kollegaer, som umiddelbart formidlet at de ønsket å hjelpe meg slik at jeg kunne gjennomføre prosjektet mitt. Gjennom kontakt med en av mine tidligere kollegaer, fikk jeg også rekruttert en siste deltaker.

Å gjennomføre intervjuer med tidligere kollegaer gjorde meg særlig bevisst på min egen forforståelse, og jeg gjorde meg tanker om hvordan den etablerte relasjonen ville påvirke deltakernes fremstilling av sine tanker. Dette vil jeg komme nærmere inn på i delkapittelet om gjennomføring av intervjuene.

At jeg opplevde prosessen med rekruttering av deltakere til min studie som så utfordrende, satte i gang en tankeprosess hos meg. Kunne denne utfordringen ha med å gjøre at barnevernsansatte har manglende kunnskap og fenomenforståelse om gutter som utsettes for negativ sosial kontroll? Den utfordrende rekrutteringsprosessen gjorde meg dermed enda mer motivert til å gjennomføre forskningen.

Jeg hadde et ønske om å intervju barnevernsansatte med ulike krysskulturelle bakgrunner, men jeg stilte det ikke som et krav i rekrutteringen av deltakere. Jeg ble glad da jeg lyktes med å oppnå dette ønsket, noe som har gitt meg mulighet for flere perspektiver i min analyse.

### **3.3 Forberedelse og gjennomføring av intervjuene**

Jeg valgte å benytte meg av semistrukturert intervju som innebærer at en intervjuguide danner grunnlaget for intervjuet, men temaene og spørsmålene, samt rekkefølgen på disse,

kan variere og tilpasses til hvert enkelt intervju (Johannessen et al., 2016, s. 148). En fordel ved denne intervjuformen, hevder Johannessen et al., er at jeg som forsker kan følge opp og søke utdypning av det deltakeren formidler. Thagaard formidler at jeg må være bevisst på hvordan jeg formulerer mine spørsmål, dette fordi spørsmålene kan påvirke deltakerens svar (2018, s. 97). Åpne spørsmål inviterer deltakeren til å fortelle. Det semistrukturerte intervjuet var for meg et godt hjelpemiddel til å holde en strukturert samtale hvor jeg husket å stille de viktige spørsmålene. Samtidig lot de åpne spørsmålene meg invitere deltakeren til å fortelle sine opplevelser.

Jeg utarbeidet en intervjuguide som ble lagt ved søknaden min til NSD. Ved gjennomføring av intervjuene forholdt jeg meg til intervjuguiden, og dette gjorde at jeg kunne rette oppmerksomheten mot deltakeren og lytte aktivt i stedet for å la min egen oppmerksomhet rette seg mot å huske spørsmålene jeg ønsket å stille. Dette ga rom for at jeg kunne fange opp deltakerens tanker og utforske aspektene deltakeren delte (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 147).

Ved gjennomføring av intervjuene benyttet jeg lydopptaker<sup>3</sup>. På grunn av min bekymring for teknisk svikt, valgte jeg å bruke en ordinær lydopptaker lånt fra bibliotek, i kombinasjon med diktafon-appen tilknyttet Nettskjema<sup>4</sup>. Bruk av lydopptaker bidro til at jeg kunne lytte aktivt til deltakeren uten å måtte notere alt som ble sagt. Dette ga meg også rom til å notere ned spørsmål og refleksjoner som dukket opp hos meg underveis i intervjuet.

Før intervjuene leste deltakerne gjennom mitt informasjonsskriv om masterprosjektet og signerte samtykkeskjema. Jeg ga deltakerne informasjon om hva det innebærer å delta i forskningsprosjektet og minnet om deres taushetsplikt overfor sine klienter. Jeg presiserte også at det ikke er noen riktige eller gale svar på spørsmålene jeg stiller.

Når jeg intervjuet barnevernsansatte som også er mine tidligere kollegaer, var jeg særlig opptatt av hvordan denne etablerte relasjonen kunne påvirke intervjuet. Jeg beskrev tidligere dobbel hermeneutikk, og når jeg fortolket deltakernes utsagn forsøkte jeg å være

---

<sup>3</sup> Modell: Sony ICD-UX560.

<sup>4</sup> Hentet 8. mars 2023 fra <https://www.uio.no/tjenester/it/adm-app/nettskjema/hjelp/diktafon.html>



særlig bevisst på nettopp dette og hvordan for forståelsen jeg selv innehar på bakgrunn av å ha vært kollegaer, kunne påvirke min fortolkning og hvilke oppfølgende spørsmål jeg stilte.

Jeg valgte å ikke presisere et aldersspenn på de krysskulturelle guttene jeg rettet søkelyset på i min intervjuguide. Dette fordi jeg ikke ønsket å sette en begrensning for deltakerne, da det er ukjent for meg hvilke erfaringer de har med arbeid med tematikken og hvilke aldersgrupper deltakerne erfarer at utsettes i størst grad for problematikken. På bakgrunn av min forståelse gjorde jeg meg likevel tanker om at det er nærliggende å tro at de fleste erfaringene omhandler ungdommer.

### **3.4 Transkribering**

Etter å ha gjennomført hvert enkelt intervju gikk jeg i gang med transkribering av lydopptaket. Jeg transkriberte intervjuet og lyttet deretter gjennom lydopptaket for å sikre at transkriberingen var korrekt. Dette arbeidet var tidkrevende, men gjorde det også mulig å fange opp elementer og funn til analysen av datamaterialet. Transkriberingen gjorde at jeg kom nærmere datamaterialet mitt og ble godt forberedt til analyseprosessen som jeg skal komme tilbake til.

Ved å omgjøre datamaterialet fra lydopptak til tekstmateriale mister jeg elementer som blant annet stemmeleie (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 205). I transkriberingen valgte jeg å inkludere det jeg oppfattet som tenkepauser, når jeg under transkriberingen opplevde at disse pausene kunne ha betydning for forståelsen av setningen og deltakerens utsagn.

### **3.5 Koding og kategorisering av datamaterialet**

Etter å ha fullført transkribering av alle intervjuene begynte jeg med koding og kategorisering av datamaterialet. Jeg hadde allerede under transkriberingen gjort meg oppmerksom på sentrale temaer, og var dermed godt forberedt til å gå i gang med kategoriseringen.

Jeg valgte å ta utgangspunkt i tematisk analyse som innebærer at jeg retter søkelyset på temaene som kommer frem i forskningen (Thagaard, 2018, s. 171). Thagaard beskriver at en

ulempe ved tematisk analyse er at temaer tas ut fra sin kontekst i datamaterialet. I denne prosessen tok jeg utgangspunkt i min fenomenologisk-hermeneutiske tilnærming. Dette med tanke på hvordan jeg fortolket materialet, og at jeg strebet etter å la min egen for forståelse og egne erfaringer vike for å fremheve deltakernes beskrivelser. Jeg var derfor opptatt av at utsagn ble hermeneutisk tolket i sammenheng med sin kontekst, i tilfeller hvor utsagn utenfor sin kontekst ville få en annen betydning.

Jeg valgte å kategorisere datamaterialet i en tabell, og noterte mine egne refleksjoner parallelt, såkalte «analytiske memos» (Furuseth & Everett, 2020, s. 157; Miles et al., gjengitt fra Thagaard, 2018, s. 154). Tjora beskriver induktiv koding (2018, s. 36), som jeg valgte å ta utgangspunkt i. Det innebærer koding basert på empirien fremfor teori. Deretter så jeg empirien i sammenheng med teori, og hadde dermed en abduktiv tilnærming (Thagaard, 2018, s. 184).

Underveis i analyseprosessen så jeg at utsagn hos deltakerne som jeg i utgangspunktet hadde kategorisert innenfor et tema, også kunne kategoriseres under et annet tema. Jeg valgte da å markere dette og plassere utsagnene innenfor flere temaer.

## **3.6 Reliabilitet**

Begrepet reliabilitet viser til en vurdering av forskningens pålitelighet (Thagaard, 2018, s. 187). Innenfor kvalitativ forskning vurderes forskningens reliabilitet med grunnlag i troverdigheten sett ut fra hvordan forskningen er gjennomført, samt i hvilken grad man kan ha tillit til resultatene av forskningen (Thagaard, 2018, s. 187).

Jeg har gjennomført kvalitative forskningsintervjuer med en fenomenologisk-hermeneutisk forståelsesramme, som innebærer en fortolkning av datamaterialet. Jeg har tilbudt deltakerne i mitt masterprosjekt å lese transkriberingen og analysen for å gi mulighet til å kontrollere at jeg gjengir datamaterialet riktig og tolker funnene på bakgrunn av en horisontsammensmeltning, altså at forskeren og deltakeren har en felles forståelse (Krogh, 2014, s. 56). Videre er hensikten med dette metodekapittelet å redegjøre for min metode og gjennomføring av prosjektet, noe som vil bidra til å styrke prosjektets reliabilitet.

## 3.7 Validitet

Forskningens validitet innebærer en vurdering av tolkningene som er gjort og begrepet benyttes for å beskrive om metoden som forskningen benytter er egnet med tanke på målet med forskningen (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 276; Thagaard, 2018, s. 189). For dette masterprosjektet vurderte jeg kvalitative intervjuer som den mest anvendelige metoden, ettersom jeg ønsket å undersøke kontaktpersoner i barneverntjenesten sine tanker om krysskulturelle gutter som utsettes for negativ sosial kontroll. Hadde jeg i stedet valgt en kvantitativ undersøkelse ville jeg kunnet innsamle tall og utarbeide statistikk (Johannessen et al., 2016, s. 239). Med en slik metode ville jeg ikke kunnet utforske kontaktpersoners opplevelser og forstå disse slik jeg får muligheten til ved gjennomføring av kvalitative intervjuer (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 65).

En kvalitativ studie utforsker fenomener for å få en større forståelse (Johannessen et al., 2016, s. 28). Jeg har intervjuet fem kontaktpersoner i barneverntjenesten. Dette gir ikke grunnlag for å generalisere resultatene av forskningen, men de kvalitative intervjuene er godt egnet for å skape forståelse for fenomenet jeg utforsker (Thagaard, 2018, s. 193). Selv om resultatene av denne forskningen ikke kan generaliseres, kan fortolkningen være overførbart og relevant for andre studier (Thagaard, 2018, s. 194).

Thagaard påpeker at prosjektets validitet styrkes, ved at jeg som forsker har et kritisk blikk på min analyse (2018, s. 189). Metodekapittelets gjennomgang av anvendt metode i forskningen bidrar til transparens i forskningen, noe som også vil bidra til økt validitet.

## 3.8 Etiske vurderinger

Thagaard beskriver at forskeren i forkant av et forskningsprosjekt må foreta etiske vurderinger når det gjelder om temaet er etisk forsvarlig og med tanke på hvordan forskningen gjennomføres (2018, s. 61). I min studie følger jeg de forskningsetiske retningslinjene for god forskningsetikk (NESH, 2021).

Blant de forskningsetiske hovedprinsippene finner vi avtale om konfidensialitet (NESH, 2021, s. 23). I mitt prosjekt gjelder det ivaretagelse av personvernet til deltakerne, samt en

forsikring av at deltakerne overholder sin taushetsplikt i kraft av sin stilling. Deltakernes utsagn må derfor være anonymisert. Anonymisering ivaretar deltakernes beskyttelse av «identitet og integritet» (NESH, 2021, s. 23). Som ledd i ivaretagelse av personvernet har jeg valgt å ikke spesifisere de enkelte deltakernes utdanningsbakgrunn og ansiennitet i barneverntjenesten, da jeg vurderer at dette kan hindre en fullstendig ivaretagelse av personvernet. I denne vurderingen tar jeg særlig høyde for at flere av deltakerne er personer jeg har en relasjon til, noe som jeg vurderer gjør det nødvendig å være ytterligere bevisst på sikring av personvernet. At jeg ikke tar høyde for utdanningsbakgrunn og ansiennitet, kan gjøre at interessante funn med tanke på nettopp dette, ikke kan belyses. Det er likevel av min største interesse å ivareta personvernet. På bakgrunn av at jeg i forskningsprosjektet behandler personopplysninger, ble prosjektet meldt inn til NSD, hvor det fikk godkjenning.

Et annet forskningsetisk hovedprinsipp er å sørge for at samtykke til deltakelse i forskning er frivillig og informert (NESH, 2021, s. 18-19). Dette innebærer at informantene som velger å delta ikke er presset til dette (NESH, 2021, s. 18). Videre at deltakerne har fått tilstrekkelig med informasjon til å forstå hva deltakelse i forskningen vil innebære (NESH, 2021, s. 19). I mitt prosjekt valgte jeg til slutt å rekruttere deltakere som jeg har en relasjon til i form av å være tidligere kollegaer. På grunn av denne relasjonen var jeg særlig opptatt av å formidle at deltakelse er frivillig og at de når som helst kan trekke sitt samtykke.

Et tredje forskningsetisk hovedprinsipp er at forskningen ikke skal fremme negative belastninger (NESH, 2021, s. 27). I mitt masterprosjekt er målet å undersøke kontaktpersoner i barneverntjenesten sine tanker om situasjonen til krysskulturelle gutter som utsettes for negativ sosial kontroll. Å foreta en slik undersøkelse vurderer jeg vil være med på å utvikle og øke kunnskap. I forbindelse med at jeg innhentet et informert samtykke, formidlet jeg også målet med forskningen, som er å utvikle kunnskap på et felt som er lite forsket på. Thagaard formidler at deltakere i forskning kan oppleve at forskningsintervjuet gir anledning til refleksjon (2018, s. 26), noe flere av mine deltakere også formidlet i intervjusituasjonen som positivt.

Som forsker har jeg vært opptatt av å være bevisst på maktforholdet som kan være til stede i intervjusituasjonen. Habermas hevder at det foreligger makt i språk og kommunikasjon (Thomassen, 2006, s. 123). I henhold til denne teorien vil måten jeg kommuniserer på kunne

bidra til maktdistanse til deltakeren, eller jeg kan motsatt bidra til at maktforholdet utjevnes. Sistnevnte kan jeg bidra til ved at deltakeren fritt kan formidle sin mening og forståelse (Thomassen, 2006, s. 123). Den hermeneutiske tilnærmingen og målet om å skape en felles forståelse gjennom den hermeneutiske sirkelen vurderer jeg at vil nøytralisere maktforholdet mellom meg som forsker og deltakeren i forskningen.

Ved gjennomføring av intervjuene erfarte jeg at noen deltakere var opptatt av min definisjon av fenomenet negativ sosial kontroll. I disse tilfellene opplevde jeg at deltakeren satt med oppfatning av at jeg hadde fasiten og at det var et rett eller galt svar. Med tanke på min bakgrunn som minoritetsrådgiver for IMDi, vurderte jeg her at deltakeren kunne oppleve at jeg satt med definisjonsmakten, da arbeid med dette fenomenet var mitt mandat i denne stillingen. Jeg var derfor særlig opptatt av å formidle at jeg ikke var opptatt av at deltakerne oppga en korrekt definisjon, men at jeg var nysgjerrig på deres egne tanker omkring fenomenet.

Min hensikt ved å intervju barnevernsansatte har vært å øke kunnskap gjennom deltakernes bidrag, og på denne måten kunne danne grunnlaget for videre læring. I intervjusituasjonen var det derfor viktig for meg å stille spørsmål og fremstå på en slik måte at informantene opplevde deres deltakelse som verdifull og som et bidrag til utvikling av ny kunnskap. Å gi deltakerne mulighet til å lese transkriberingen og masteroppgaven i sin helhet har også vært et ledd i å nøytralisere maktforholdet ved at deltakerne kan påpeke eventuelle feiltolkninger av utsagn.

### **3.9 Presentasjon av deltakerne**

Avslutningsvis vil jeg foreta en kort presentasjon av deltakerne i min studie. Jeg har tildelt deltakerne fiktive navn. Av hensyn til personvernet, velger jeg å ikke redegjøre for deltakernes alder eller utdanningsbakgrunn, annet enn at deltakerne er utdannet henholdsvis som barnevernspedagog eller sosionom. Deltakerne består av tre kvinner og to menn. Deltakerne Sara og Tone har etnisk norsk bakgrunn, og Maja, Adam og Samuel har krysskulturell bakgrunn. I forskningsøyemed kan deltakernes spesifikke kulturelle bakgrunn anses som interessant i analyse av datamaterialet, men av etiske hensyn unngår jeg å spesifisere deres bakgrunn ytterligere.

## **4 Barnevernsansattes oppfattelse av fenomenet «negativ sosial kontroll»**

I dette kapittelet vil jeg analysere og diskutere funnene jeg har gjort i min studie som er knyttet til problemstillingen «Hvordan oppfatter og tilnærmer barnevernsansatte seg situasjonen til krysskulturelle gutter som utsettes for negativ sosial kontroll?». Jeg deler funnene inn i ulike temaer. Jeg vil først analysere og diskutere funnene som omhandler barnevernsarbeidernes oppfattelse av begrepet «negativ sosial kontroll». Videre vil jeg analysere og drøfte funnene jeg har gjort som omhandler de barnevernsansattes oppfattelse av hvordan kontrollen arter seg overfor gutter, og mekanismer som kan innvirke på foreldres kontrollutøvelse.

### **4.1 Hva er sosial kontroll og negativ sosial kontroll – og hva er forskjellen?**

Før deltakerne ble spurt om hva de tenker på når de hører begrepet «negativ sosial kontroll», ble de spurt om hva de forbinder med begrepet «sosial kontroll». De fleste deltakerne har nokså felles oppfattelse av begrepet «negativ sosial kontroll». Når de først får spørsmål om begrepet «sosial kontroll» beskriver de fleste deltakerne i første omgang det de oppfatter som «negativ sosial kontroll», og deltakerne som har oppfatning av at dette er ulike begreper og fenomener tilføyer da en beskrivelse av hva de forstår som «sosial kontroll».

Flere av deltakerne ser på en viss grad av sosial kontroll som positivt. Adam formidler at han tenker at sosial kontroll kan innebære at foreldre veileder barna sine i positiv retning, og at det ikke skjer mot barnas vilje. Maja sier at «sosial kontroll det kan jo være litt positivt, men også kan det tippe over til negativt på en måte». Hun uttrykker at man som forelder bør ha en viss kontroll på barna sine, eller i hvert fall ha et ønske om det. Denne formen for kontroll som utøves i barneoppdragelse kan betegnes som uformell sosial kontroll (Ugelvik, 2019, s. 36). Salole beskriver barneoppdragelse som veiledning av barn (2018, s. 144), slik også Adam beskriver sosial kontroll. Augusti og Hafstad formidler at forutsigbar og god grensesetting av

barn og ungdom er en positiv form for kontroll, og at kontrollen blir negativ når den er uforholdsmessig streng og invaderende overfor barnet eller ungdommen (2020, s. 147).

Maja beskriver grensen mellom sosial kontroll og negativ sosial kontroll overfor barn slik: «Vite litt hvor de er, hvem de er med, hva de ønsker å gjøre, litt sånne ting. Mens når det blir invaderende og (tenkepause), da går det over til negativ sosial kontroll, tenker jeg da».

Majas oppfattelse er i tråd med Augusti og Hafstads beskrivelse av skillet mellom positiv og negativ sosial kontroll. Adam forklarer at han forstår negativ sosial kontroll slik:

Jeg tenker at foreldrene dine da, eller til den ungdommen, styrer jo deres valg. Om det er valg av partner, valg av ja, en del av deres liv. Det er ikke mye selvstendig, tenker jeg. Det er ofte styring fra de eldre. (Adam)

Samuel formidler at det ikke nødvendigvis trenger å være noe negativt i sosial kontroll, og sier at «sosial kontroll er jo ikke et negativt ladet ord, selv om det er det, på en måte». Han forteller videre at den sosiale kontrollen går over til å bli negativ når den påvirker en person negativt. Samuel sin beskrivelse av negativ sosial kontroll er følgende:

at det handler om at man kontrollerer noens frihet, at man kontrollerer noens sosiale kontakt med andre, eller at man kontrollerer deler av livet til en person, som gjør at personens liv får.. ja at man kontrollerer livet til en person egentlig. (Samuel)

Tone beskriver at sosial kontroll er «en slags kontroll man har over mennesker», uten at hun definerer kontrollen i positiv eller negativ retning. Når det gjelder negativ sosial kontroll forteller hun at hun forbinder det med «press, begrensninger i eget liv, det kan jo også være tvang, eller en slags dominerende livs (tenkepause), begrensning som barn kan utsettes for, spesielt i krysskulturelle livssituasjoner». Tone har altså en oppfattelse av at negativ sosial kontroll er et fenomen som særlig oppstår i krysskulturelle familier. Ifølge Ugelvik kan dette beskrives som subkulturell kontroll, altså en kontroll som skjer innenfor enkelte grupper og som kan stride imot normene for kontrollutøvelse som eksisterer i storsamfunnet (2019, s. 35).

Sara formidler at hun tenker at sosial kontroll og negativ sosial kontroll er det samme. Hun beskriver at sosial kontroll eller negativ sosial kontroll handler om at ungdom opplever store

begrensninger hjemmefra. Alle deltakerne forstår altså negativ sosial kontroll som begrensninger og kontroll av livet til ungdommene.

De barnevernsansatte i min studie som skiller mellom sosial kontroll og negativ sosial kontroll, kan sies å ha en oppfattelse av fenomenet som er i tråd med Ugelviks beskrivelser. Begrensningene som de barnevernsansatte beskriver at den negative sosiale kontrollen innebærer, kan forstås som proaktiv kontroll (Ugelvik, 2019, 37), altså at kontrollen utøves for å forhindre uønsket atferd hos ungdommene. I deltakernes beskrivelser av negativ sosial kontroll er det nettopp den proaktive kontrollen som synes å ligge i deres oppfattelse av begrepet. Ugelvik beskriver også reaktiv sosial kontroll, som er kontroll som skjer i etterkant av brudd på normene. Dette forstår jeg i sammenheng med æresrelatert vold. En form for æresrelatert vold er tvangsekteskap, noe jeg vil komme tilbake til nedenfor.

## **4.2 Bruk av begrepet «vold» fremfor «negativ sosial kontroll»**

I studien kommer det frem at deltakerne bruker ulike begreper for å beskrive den negative sosiale kontrollen som individer de møter utsettes for. Samuel formidler at han har inntrykk av at begrepet «negativ sosial kontroll» er lite brukt i barneverntjenesten, og at det brukes andre begreper. To av deltakerne formidler at de heller bruker begrepet «vold», og en tredje deltaker beskriver at fysisk og psykisk vold kan gå under betegnelsen «negativ sosial kontroll». En av deltakerne svarer dette på spørsmål om hvilket begrep hun pleier å bruke om det som hun oppfatter som negativ sosial kontroll:

Kanskje vold, egentlig. At det på en måte er et begrep som jeg kanskje er mer vant til å bruke da, i og med at man har fysisk og psykisk og materiell og latent vold, altså mange forskjellige, så favner det kanskje litt innafor der også. Så det er kanskje det jeg har brukt før, at heller enn å si at en ungdom er utsatt for negativ sosial kontroll så kan jeg ha sagt emosjonell eller psykisk vold da. (Maja)

Denne forståelsen av vold sammenfaller med Isdal sin kategorisering av ulike former for vold, som ble beskrevet i teorikapittelet. Isdal definerer psykisk vold som «alle måter å skade, skremme eller krenke på som ikke er direkte fysiske i sin natur, eller måter å styre



eller dominere andre på ved hjelp av en bakenforliggende makt eller trussel» (2018, s. 51). Videre beskriver Isdal emosjonell vold som en kategori innen psykisk vold, og definerer dette som «atferd som er rettet mot å få andre til å føle seg små, dårlige eller uviktige, den søker å skape vonde følelser hos den andre» (s. 64). Makten eller trusselen som ligger i det å utføre psykisk vold, kan forstås å være tilsvarende det ganske nye, politisk forankrede begrepet negativ sosial kontroll, som blant annet beskriver trusler eller tvang som middel for å hindre ungdommer i å ta «selvstendige valg» (Kunnskapsdepartementet, 2021, s. 8).

Som beskrevet i oppgavens innledning, har det fra politisk hold tidligere blitt brukt andre begreper for å beskrive det som fra 2017, i daværende handlingsplan, ble kalt «negativ sosial kontroll» (Justis- og beredskapsdepartementet, 2017). IMDi bruker i sluttrapporten til regjeringens *Handlingsplan mot tvangsekteskap (2008-2011)* begrepet «ekstrem kontroll». Handlingsplanen beskriver at denne typen kontroll «gjennomføres ved bruk av vold eller trusler om dette» (2011, s. 29). I rapporten vises det videre til Isdals definisjon av vold og IMDi forklarer i denne sammenheng at ekstrem kontroll er vold (IMDi, 2011, s. 41). Her ser vi altså et samsvar mellom «vold» og det som i dag defineres som «negativ sosial kontroll». Det at noen av deltakerne i denne studien bruker voldsbegrepet for å forklare negativ sosial kontroll, ser altså ut til å være i tråd med IMDis egen forståelse av sitt begrep, i hvert fall når vi ser tilbake til da «ekstrem kontroll» var det anvendte begrepet.

Stage og Thygesen formidler i sin forskningsrapport *Adfærdscontrol og tankefængsel: Børns opplevelser af negativ sosial kontrol*, at negativ sosial kontroll ofte utøves med trusler om fysisk og psykisk vold, og at barn som er utsatt for negativ sosial kontroll har en konstant frykt for å bli overvåket (2019, s. 6). Den mulige overvåkingen barna kan utsettes for, er ifølge Stage og Thygesen et effektivt virkemiddel i å utføre kontroll. Å leve med denne konstante frykten kan også ses i sammenheng med Isdals beskrivelse av psykisk vold (2018, s. 51), da det foreligger en «bakenforliggende makt eller trussel» som bestemmer hvordan barnet skal leve for å unngå konsekvenser ved å bli oppdaget i å gjøre noe som strider imot forventningene.

I min studie beskriver barnevernsarbeideren Tone at hun opplever det lettere å rette søkelyset på den fysiske eller psykiske volden i undersøkelsen av et barns omsorgssituasjon, og hun sier at volden også hører litt under det hun tenker er negativ sosial kontroll. Hun

beskriver at den negative sosiale kontrollen er utfordrende å få tak på. At det er lettere å undersøke volden som det er bekymring for, kan ses i sammenheng med deltakerne som formidler at de heller bruker begrepet «vold» fremfor «negativ sosial kontroll», og kan forstås i retning av at dette er problematikk som barnevernsarbeiderne har mer erfaring med. En annen deltaker i denne studien, Sara, sier at hun opplever negativ sosial kontroll som diffust og derfor vanskelig å jobbe med. Hun formidler at det er lettere når det er snakk om fysisk vold, fordi barneverntjenesten har rutiner for hvordan de jobber med det ettersom det er ulovlig.

Lege og samfunnsdebattant Mina Adampour skriver i boken *Kjære bror*, at vold mot minoritetskvinner rettferdiggjøres med et kulturellevistisk blikk, og hevder at «det heter ikke sosial kontroll. Det heter vold» (2018, s. 77-81). Ut fra denne ytringen kan det diskuteres om det som en av deltakerne i studien påpeker, at begrepet negativ sosial kontroll ikke brukes i barneverntjenesten, også bidrar til å unngå en kulturellevistisk tilnærming og forståelse av volden ungdommene utsettes for. Salole påpeker at det hun omtaler som «æresrelatert sosial kontroll» også forekommer i majoritetsbefolkningen, men at det brukes andre begreper for å beskrive og forklare årsaken til fenomenet når gjerningspersonen ikke har innvandrerbakgrunn, og at begreper som i stedet brukes er «vold i nære relasjoner», «familietragedie», «kriminalitet» og «psykisk ustabil» (2018, s. 107). Salole påpeker altså at det er en forskjell i begrepsbruk og årsaksforklaring når det som kan forstås som alvorlig negativ sosial kontroll eller vold forekommer i minoritetsbefolkningen og i majoritetsbefolkningen. Dette kan støtte opp om Adampours ytring om den kulturellevistiske forståelsen av problematikken. Videre kan Salole sin beskrivelse forstås i sammenheng med barnevernsarbeidernes bruk av voldsbegrepet, og som dermed ikke har tatt i bruk de særegne årsaksforklaringene som er rettet mot personer med krysskulturell bakgrunn. Lidén og Bredal anbefaler en samordning av arbeidet mot vold i nære relasjoner og arbeidet mot alvorlige begrensninger av unges frihet og æresrelatert vold (2017, s. 114).

I henhold til barnevernslovens (2021) § 13-2 bokstav a gjelder meldeplikt til barneverntjenesten når det er «grunn til å tro at et barn blir eller vil bli mishandlet, utsatt for alvorlige mangler ved den daglige omsorgen eller utsatt for annen alvorlig omsorgssvikt». Loven bestemmer altså at det skal ligge en alvorlig bekymring til grunn for å kontakte

barneverntjenesten. Denne alvorligheten kan ses i lys av deltakernes sammenhengende forståelse av negativ sosial kontroll og vold, da den negative sosiale kontrollen som utløser noens bekymring for barnet, skal danne grunnlag for alvorlig bekymring før vedkommende som er bekymret kan melde dette til barnevernstjenesten. Bredal og Melby påpeker også at meldeplikten til barneverntjenesten ikke alltid utløses når en ungdom er utsatt for store begrensninger og streng kontroll, og at det kan være tilstrekkelig at rådgiver eller helsesykepleier på skolen hjelper ungdommen (2018, s. 139).

Ingen av deltakerne bruker begrepet «æresrelatert vold» når de beskriver bruk av voldsbegrepet fremfor «negativ sosial kontroll». Slik jeg ser det kan dette tolkes i ulike retninger. Det kan tenkes å handle om manglende kunnskap om hva æresrelatert vold er eller at begrepet ikke er internalisert. Videre kan det også handle om at vold forstås uavhengig av kulturell kontekst. Flere av deltakerne er inne på tvangsekteskap, som kan forstås som en form for æresrelatert vold, noe jeg vil komme tilbake til.

Noen av deltakerne beskriver erfaring fra arbeid i saker hvor det både forekommer vold og negativ sosial kontroll. Maja viser til en ungdom som opplevde fysisk og psykisk vold som straff, og at volden ble utført som ledd i å kontrollere ungdommen til å være hjemme. En annen deltaker, Tone, forteller om et eksempel fra egen erfaring med arbeid i en sak hvor det var bekymring for vold, og der ungdommen, her ei jente, fortalte om at hun opplevde store begrensninger i livet sitt. Augusti og Hafstad finner i sin kvantitative studie en sammenheng mellom foreldres bruk av vold og samtidig høy grad av kontroll overfor ungdommene (2020, s. 161). Dette støtter opp om barnevernsarbeidernes erfaringer med bekymring og forekomst av dette.

### **4.3 Er negativ sosial kontroll et kjønnsavhengig fenomen?**

Denne studien setter søkelyset på barnevernsansattes oppfattelse av krysskulturelle gutter som utsettes for negativ sosial kontroll. Det er dermed satt et kjønnet søkelys på fenomenet, noe som åpner opp for en sammenlikning av fenomenet rettet mot de ulike kjønnene. I denne oppgaven omtales kjønnene som jenter og gutter.

Flere av deltakerne formidler at de ofte forbinder negativ sosial kontroll med jenter, og noen påpeker at de har mer erfaring fra arbeid med jenter enn gutter som utsettes for negativ sosial kontroll. Det kommer frem i samtale med alle deltakerne at de opplever det vanskeligere å få guttene til å fortelle om hva de opplever og hvordan de har det, i motsetning til jentene som er mer åpne for å snakke om følelser. Når det gjelder spørsmålet om hvordan fenomenet arter seg overfor gutter og jenter, påpeker noen av deltakerne en forskjell basert på kjønn.

Adam formidler at negativ sosial kontroll ofte handler om jenter «fordi uansett hvor religiøs eller streng kultur du er fra, så er det andre kår hvis du er jente eller gutt». Han beskriver at guttene har større tilgang på å være ute, og i det hele tatt har større spillerom enn hva jentene har. Videre sier han: «Det oppsynet og det presset, det (tenkepause) jeg føler bare at det, altså det er ikke forbeholdt jentene, men jeg tror de merker det mer enn gutter».

Adam forteller at han selv har erfart, som barnevernsansatt og gjennom annen arbeidserfaring, at jenter ikke skal delta på svømming. Videre at de heller ikke skal sykle eller «løpe hardt», og at dette handler om at jentene skal være påpasselige med ikke å miste jomfrudommen sin. Når det gjelder gutter, har Adam erfaring fra arbeid med en gutt som opplever begrensning når det gjelder hvem han kan «henge med». Videre begrenses gutten med tanke på utdanningsvalg. Den samme gutten ble også begrenset når det gjelder hvordan kan kle seg.

Sara formidler også at den negative sosiale kontrollen særlig gjelder overfor jenter. Hun forteller at «man har jo lite gutter som ikke får samme muligheter med (tenkepause), at har en annen kulturell bakgrunn, som ikke har samme muligheter som andre norske ungdom». Hun beskriver erfaring fra arbeid med en gutt der kontrollen omfattet begrensning av sosialt nettverk, fritid og at han ble forhindret i å gå ut. Begrensningene omfattet ikke skolegang og restriksjoner når det gjelder klær, noe Sara beskriver at guttens søster opplevde. Sara forteller at den negative sosiale kontrollen som søsteren opplevde ble kategorisert av barneverntjenesten som veldig alvorlig.

Tone forteller at hun som barnevernsansatt har hatt flere saker med bekymring for jenter enn gutter som utsettes for negativ sosial kontroll. Hun tenker likevel at det er minst like

mange gutter som opplever det, og «sikkert like sterkt kanskje også som jenter gjør». Når det gjelder hva den negative kontrollen kan innebære, sier Tone følgende: «Dette med press, skolegang kan det jo være, eller det motsatte, at man skal på en måte passe inn i en slags forventning som foreldrene selv hadde når de var ungdommer». Hun påpeker at man må huske på at dette gjelder for begge kjønn, noe Sara også formidler at hun ønsker skal bli løftet opp.

Tone sier også at «i visse kulturer så er det jo på en måte mere dominerende fra menn til kvinner, og at kvinner er de som blir undertrykt, ofte, kan være». I denne beskrivelsen av mannsdominerende kulturer, er Tone inne på det Eriksen og Sajjad beskriver som en patriarkalsk familiestruktur (2020, s. 159). Patriarkatet innebærer at familiestrukturen er hierarkisk ut fra alder og kjønn, hvor mannen har mest autoritet. Videre beskriver forfatterne at den eldste sønnen har mer autoritet enn søstre som er eldre enn ham.

Som vi ser, er det noen av barnevernsarbeiderne som beskriver og erfarer at jenter utsettes for mer oppsyn, og større begrensninger enn det gutter gjør. Dette samsvarer med Bredal og Melbys forskning med søkelys på minoritetsjenter, hvor de finner at jentene opplever å bli utsatt for større begrensning enn gutter (2018, s. 7). Smette et al. påpeker at foreldrerestriksjoner overfor krysskulturelle ungdommer er sterkt kjønnsavhengig når man setter søkelyset på restriksjoner knyttet til skole og fritid, da jentene i større grad opplever restriksjoner på disse områdene (2021, s. 19). En av barnevernsarbeiderne i mitt datamateriale påpeker guttenes ansvar når far er fraværende. Guttene inntar en rolle som den ansvarlige i hjemmet, noe som kan forstås som en form for kontroll rettet mot gutter. Dette vil jeg komme nærmere inn på senere.

Når det gjelder oppfattelsen av at gutter i mindre grad enn jenter er utsatt for negativ sosial kontroll, kan dette i et hermeneutisk perspektiv forstås i lys av den enkelte barnevernsansattes forforståelse. Når det i offentligheten, samt i litteratur og forskning, er hovedvekt av beskrivelser om jenter som utsettes for negativ sosial kontroll, tolker jeg det slik at barnevernsansattes utgangspunkt for forståelse kan påvirkes av dette. En kritisk tolkning av hvordan det enkelte individet er påvirket av prosesser og strukturer i samfunnet, ser jeg i tråd med Fretheims beskrivelse av trippelhermeneutikk (2011, s. 38). I et interseksjonalitetsperspektiv, tolker jeg det slik at en generell oppfattelse av negativ sosial

kontroll som et kjønnsrelatert fenomen, kan tenkes å begrense de utsatte guttenes utgangspunkt for å bli møtt med forståelse fra hjelpeapparatet.

## **4.4 Negativ sosial kontroll – et virkemiddel for ivaretagelse av ære**

En av deltakerne, Adam, gir en større beskrivelse av det Wikan beskriver som æreskodeks (2008). Adam gir et eksempel på at konsekvensen ikke er den samme om det hadde blitt funnet ut at en gutt har kjæreste som hvis det oppdages at en jente har det. Han forklarer at årsaken er at man «relaterer jo ære til kvinner, ikke gutter». Adam beskriver at hvis en gutt har samleie før ekteskap vil noen tenke at det ikke får noen konsekvenser. Hvis det derimot er en jente som har samleie før ekteskap, mister familien sin ære, og resultatet er at jenta må giftes bort. Også to andre deltakere nevner tvangsekteskap innenfor betegnelsen «negativ sosial kontroll», men kun Adam beskriver dette som en konsekvens og et middel for å gjenopprette ære.

I lys av en hermeneutisk fortolkningsramme, kan Adams oppfattelse av tvangsekteskap som et middel for gjenoprettelse av ære, handle om at han innehar kunnskap til å forstå fenomenet på denne måten fordi han selv har bakgrunn fra en kultur hvor æreskodeks er utbredt. Dersom alle barnevernsansatte hadde tilsvarende kunnskap og forståelse, kan det tenkes at flere barnevernsansatte i min studie hadde reflektert rundt dette. Jeg vil senere komme nærmere inn på kunnskap som utgangspunkt for forståelse.

Adam beskriver at konsekvensen av at en jente vanærer familien, er at hun utsettes for tvangsekteskap, i likhet med Wikans beskrivelse av fenomenet (2008, s. 11). Som vi så i teorikapitlet, betegnes tvangsekteskap av norske myndigheter som en form for æresrelatert vold (Kunnskapsdepartementet, 2021, s. 8). Tvangsekteskap kan også beskrives som en form for reaktiv kontrollutøvelse for å ivareta familiens anseelse (Ugelvik, 2019, s. 37). I henhold til Isdal, kan tvangsekteskap forstås som en form for vold, da ekteskapsinngåelsen skjer mot den ene eller begge partenes vilje (2018, s. 39).

Adam beskriver at tvangsekteskap er noe jenter kan utsettes for. En forskningsrapport fra Danmark viser at kun en liten andel av de unge etniske minoritetsdanskene ikke selv kunne

være delaktige i valg av ektefelle, og at det er et lavere antall gutter enn jenter som opplever dette (Schmidt & Jacobsen, 2004). Bredal formidler at menn kan bli utsatt for tvangsekteskap som konsekvens av at de har hatt kjæresteforhold, fordi kvinnen som mannen har hatt et forhold med har mistet sin «seksuelle ærbarhet» (2011, s. 122).

Adam forteller at kontrollen som foreldre utøver overfor ungdommene sine ikke bare utøves fordi foreldrene selv vil ha denne kontrollen, men også fordi det stilles forventninger fra miljøet deres. Adam har erfart at foreldre sier til ham «hva skal folk si om oss?» og «det er ikke vår kultur», når temaet de har snakket om er hva som er akseptabelt og ikke av ungdommens atferd og valg. Adam formidler at familier opplever press fra utsiden og fra hjemlandet når det eksempelvis gjelder hvem deres sønn eller datter skal gifte seg med, og at familien kan miste «respekten eller ansiktet» dersom deres barn gifter seg med en fra en annen kultur. Dette som Adam beskriver kan forsås som ære og at det er frykten for tap av ære som er årsak til foreldrenes begrensninger og kontroll av ungdommene (Salole, 2018, s. 106).

## **4.5 Transnasjonalitet og akkulturasjonsprosessens betydning for kontrollutøvelse**

Flere av barnevernsarbeiderne som deltar i denne studien påpeker aspektet med forventninger som familier de jobber med kan ha fra andre i sin storfamilie, fra nettverk og det øvrige miljøet. Som vi så ovenfor var Adam inne på dette, hvor han også beskriver at familier ikke bare kan oppleve press fra miljøet i Norge, men også fra hjemlandet. Adam beskriver at foreldrene kan si «hvordan skal jeg vise meg til dem igjen, til mine slektninger?» hvis familien mister «ansiktet». Adam referer her til det som kalles transnasjonalitet, som innebærer at familier bor geografisk atskilt, men likevel opprettholder relasjoner, interesser og forpliktelser til familie og nettverk i hjemlandet (Salole, 2018, s. 129).

Adam forteller også hvordan det kan være for foreldre å oppdra barn i en annen kultur enn den man selv er oppvokst i, og hvordan det vil være for barneverntjenesten å skulle gi veiledning til disse foreldrene for å hjelpe guttene:

Noen foreldre har jo tatt med seg mye, og kanskje har levd store deler av sitt liv i et annet land. Å få de til å innse noe, det kan være veldig vanskelig noen ganger. Så det, litt usikker på hvor effektivt det kan være at vi veileder dem da. Det kan jo selvfølgelig funke for noen, men det å endre på visse ting, det handler ikke bare om foreldrene, det handler om miljøet deres og. (Adam)

Denne beskrivelsen kan forstås i retning av at hvor lang tid foreldrene har bodd i Norge kan innvirke på deres oppdragelsesstil og hvilken kontroll de utøver overfor barna. Vi kan forstå dette i lys av Berrys akkulturasjonsteori (1997). Hvilken strategi foreldrene har i møte med det nye samfunnet, og om de selv har tatt i bruk den norske stats syn på god utøvelse av barneoppdragelse, kan tenkes å innvirke på hvilken kontroll de utøver overfor sine barn. Jo mer familien påvirkes eller begrenses av forventninger og krav fra familie og nettverk i hjemlandet, desto vanskeligere kan det tenkes bli å finne balansen i en ny kontekst for barneoppdragelse og livsførsel (Salole, 2018, s. 121-123).

Bredal beskriver at skjevhet i mestringsopplevelse hos foreldre og barn i en migrasjonskontekst, kan føre til generasjonskonflikter (2013, s. 259-260). Videre påpeker Bredal at foreldre som har migrert, kan oppleve «sosioøkonomisk deklassering», og at særlig fedre kan reagere på dette med et økt behov for å kontrollere sine barn for å sikre opprettholdelse av familiens ære. Bredals forståelse av fedres økte behov for kontrollutøvelse på bakgrunn av en svekket sosioøkonomisk livssituasjon, forstår jeg i lys av Crenshaws interseksjonalitetsteori (1991). Ut fra denne teorien begrenses ikke tolkningen av kontrollutøvelsen kun til et kulturperspektiv alene, men i kombinasjon med andre sosiale dimensjoner, som i denne sammenhengen blant annet kan være betydningen av klassetilhørighet.

I min studie formidler barnevernsarbeiderne erfaringer med at foreldre er tilbakeholdne i samtaler med barneverntjenesten. Sara formidler at foreldrene «vil jo være ganske sparsomme med sånne opplysninger til oss hvis de skjønner at «sånn gjør vi det», men det forstår ikke vi». Sara viser her til samtale med foreldre når det er bekymring for negativ sosial kontroll, hvor hennes erfaring er at foreldre vil holde tilbake informasjon når de opplever at barneverntjenesten ikke forstår hvordan foreldrene oppdrar ungdommen i sin kulturelle kontekst.



Jørgensen og van der Weele formidler erfaring fra sitt arbeid med personer som har utøvd vold, hvor de beskriver at personer med etnisk minoritetsbakgrunn i møte med saksbehandlere kan oppleve seg mistenkeliggjort og misforstått (2009, s. 68). Videre at mange også opplever diskriminering på arbeidsmarkedet. Forfatterne beskriver at disse klientene opplever strukturell vold som gir klientene avmaktfølelse. Når det gjelder erfaring i møte med saksbehandlere, forstår jeg det slik at det blant annet kan gjelde i møte med barnevernsansatte. Tillitsaspektet vil jeg komme tilbake til i kapittel 5.

Salole påpeker at foreldres kontroll og vold mot sine barn, ikke alltid kan forklares med kultur og oppdragelse i en kollektivistisk ramme, men at det også kan handle om blant annet usikkerhet og stress i forbindelse med migrasjon og opplevelsen av å navigere i et ukjent land (2018, s. 128). Årsaksforklaringen kan altså ha andre aspekter enn kultur. Ved å innta et interseksjonalitetsperspektiv kan barnevernsarbeideren kanskje i større grad ha et utvidet søkelys i sin kartlegging og vurdering av behov for hjelpetiltak (Rugkåsa et al., 2017, s. 87).

Križ og Skivenes har forsket på hvordan barnevernsarbeidere i Norge og England oppfatter minoritetsforeldres utfordringer, og har funnet at norske barnevernsarbeidere retter oppmerksomheten mot barnet, uten å se hvordan rasisme og strukturell undertrykkelse påvirker foreldrenes omsorgsevne overfor barnet. Dette i motsetning til barnevernsarbeidere i England, som i større grad retter søkelyset på sistnevnte (201, s. 2649). Funnene i studien til Križ og Skivenes, gir innblikk i hvordan et interseksjonalitetsperspektiv kan bidra til økt oppmerksomhet på de sosiale dimensjonenes innvirkning på foreldrenes omsorgsutøvelse. Slik jeg forstår det, kan dette være av betydning for i hvilken grad den barnevernsansatte arbeider med et kulturell relativistisk utgangspunkt, eller kultursensitivt, med et blikk på barnets og familiens helhetlige situasjon.

## **4.6 Å finne balansen mellom flere kulturer**

Flere av barnevernsarbeiderne i studien beskriver at noen krysskulturelle ungdommer lever et slags dobbeltliv. Adam beskriver det slik:

Ja, med gutter er jo det da, at da går dem i en dobbeltrolle da, ikke sant. Ofte det som er, at man bare velger å ikke si det. For at du kan ikke endre foreldrenes syn. Og hvis

du er.. ofte, ikke nødvendigvis at det er førstegenerasjon, eller om det er andre eller tredje, den kulturen kan være så sterk innad at det er ikke innafor å gå hjem med en kjæreste. Eller ha norsk kjæreste. Ikke sant, det å ha kjæreste er i først omgang tabu, ikke sant, det skal du ikke. (Adam)

Bredal finner i sin forskning at noen unge, krysskulturelle menn velger å ha kjæreste og holde dette skjult (2011, 122). Bredal beskriver at dette ikke behøver å være problematisk for familien, men som det ble nevnt ovenfor, at problemet oppstår dersom paret ønsker å gifte seg, nettopp fordi kvinnen da har mistet sin «seksuelle ærbarhet». Den unge mannen kan da bli tvunget til å avslutte dette forholdet og gifte seg med en annen kvinne mot sin vilje.

Adam har erfaring fra arbeid med en gutt som opplevde det vanskelig å finne en balanse mellom ønsket om å oppleve ting sammen med jevnaldrende og forventninger fra familien.

Det virket som, etter å ha snakket med han, at han gir på en måte litt etter, og hører på at, kommer inn i tide. Men så er jo gutten ung, og prøver å leve litt, og kanskje feste, kanskje gå ut. Det strider jo kanskje litt med kulturen og religion, og da kommer han sent hjem en eller annen gang, og da skjærer det seg igjen. (Adam)

Salole hevder at ungdommer som forsøker å leve et dobbeltliv gjør dette fordi verdiene som eksisterer i de ulike miljøene motsetter seg hverandre, og at det derfor er vanskelig å «forene sine verdener» (2018, s. 203). Dette dobbeltlivet kan forstås i sammenheng med det Quereshi beskriver som dobbeltsosialisering, som barn kan mestre i større eller mindre grad (2003, gjengitt fra Salole, 2018, s. 139). Denne dobbeltrollen som noen forsøker å innta, kan forstås i lys av Berrys akkulturasjonsteori. Berry beskriver at jo større distanse det er mellom to kulturer, jo mer øker sjansen for at det kan oppstå kulturkonflikt som igjen vil bidra til lavere grad av tilpasning til den nye kulturen (Berry, 1997, s. 23). Kulturkonflikten som ungdommen opplever, kan forstås som årsak til å velge dobbeltrollen for å kunne navigere i både familiens verdier og storsamfunnets verdier og levesett.

Bredal har funnet at flere unge menn blir beskrevet av sine foreldre som «fornorsket». Ifølge Bredal er denne fornorskingen foreldrenes betegnelse av en ikke ønsket atferd hos sønnene,

som strider imot foreldrenes forventninger. Hun påpeker at guttene da opplever at de ikke blir anerkjent for den de er (2011, s. 122).

## 4.7 Guttenes smerteuttrykk

Når det gjelder å finne balansen mellom flere kulturer har vi sett at det ikke alltid er så lett. En av barnevernsarbeiderne i denne studien, Samuel, ordsetter guttenes smerteuttrykk. Samuel beskriver at gutter uttrykker hvordan de har det på en annen måte enn jenter. Han tar høyde for at han generaliserer, men at gutter i større grad enn jenter utagerer som et uttrykk for smerte. Flere av guttene Samuel har jobbet med har vært i kontakt med politiet på bakgrunn av gjentatt kriminalitet. Samuel viser til egen erfaring som barnevernsansatt:

Jeg tenker at mange av de gutta jeg har jobbet med som har hatt et smerteuttrykk, eller har hatt en atferd som har vært utenom det normale, i noen tilfeller har kommet av at de har blitt utsatt selv for negativ sosial kontroll. Eller at det har vært noen i familien som har blitt utsatt for, om det er far mot mor, eller øvrig familie mot kjernefamilien eller guttens familie da. (Samuel)

Friberg og Bjørnset finner en sammenheng mellom det å oppleve restriksjoner fra foreldrene og psykiske helseplager hos ungdommene som er utsatt (2019, s. 75). De påpeker også at psykiske lidelser i noen kulturer er skambelagt, og at dette kan virke inn på lavere rapportering om dette. Košuta og Gulli beskriver i sin forskning på unge menn som er utsatt for begrensninger, at denne kontrollen har ført til utagering hos noen av de utsatte guttene. Košuta og Gulli ser utageringen som et resultat av volden og motgangen som guttene har opplevd, samt den manglende anerkjennelsen av hvem de er. Guttene det vises til i studien til Košuta og Gulli, har opplevd mangel på personer som har hjulpet dem med å håndtere vonde følelser (2021, s. 61). Bredal påpeker at flere av guttene i hennes studie som opplever vold, krenkelser og press, sliter psykisk (2011, s. 122). Denne forskningen støtter opp om forståelsen som Samuel har av guttenes utagering som et smerteuttrykk for vonde opplevelser.

Adam formidler erfaring fra arbeid med en krysskulturell ungdom som ble utsatt for så store forventninger fra sine foreldre, at det resulterte i at gutten ikke kunne bo hjemme. Adam

sier at foreldrene «styrte jo hele hans liv, og da fikk jo han nok». Her fremkommer ikke guttens smerteuttrykk, men det at gutten fikk nok kan forstås i retning av at hans psykiske helse ble påvirket av kontrollen som var så sterk at den styrte hele hans liv. Dette er et eksempel på en gutt som delte sin opplevelse av å bli utsatt for negativ sosial kontroll. Senere vil jeg gå inn på barnevernsarbeidernes erfaring med å snakke med de krysskulturelle guttene hvor det foreligger en bekymring for dette.

## 4.8 Mor eller far som kontrollutøver

I mitt kvalitative datamateriale er det noe varierende erfaringer med hvem av foreldrene barnevernsarbeiderne opplever at er kontrollutøvere. En av barnevernsarbeiderne formidler å se et mønster med kontrollerende fedre i arbeidet med guttene han har jobbet med som har begått gjentatt og alvorlig kriminalitet.

Men altså det mønsteret jeg har sett med de jeg har jobbet med er jo fedre som ikke er tilstedeværende, men som fortsatt har en form for kontroll overfor familien, og fedre som er tilstedeværende, men som også har en kontroll. Så jeg har sett veldig mange fedre da, som har utøvd ulike former for negativ sosial kontroll, etter min vurdering da. (Samuel)

En annen barnevernsansatt, Adam, viser til erfaring fra arbeid med en gutt som ble utsatt for negativ sosial kontroll fra både sin mor og far. I dette tilfellet var guttens foreldre skilt, og barnevernsarbeideren forteller at problematikken handlet om at guttens mor skulle styre hele livet til gutten. Hos far, derimot, handlet det også om omsorgssvikt. Her skiller altså den barnevernsansatte mellom negativ sosial kontroll og «en annen kaliber» av omsorgssvikt. De andre barnevernsarbeiderne i min studie påpeker ikke erfaringer rundt hvem av foreldrene som er kontrollutøvere.

Eriksen og Sajjad formidler at relasjonen mellom mor og sønn er viktig i den patriarkalske storfamilien (2020, s. 159). Det er et sterkt emosjonelt bånd mellom mor og sønn, og denne relasjonen gir ifølge forfatterne mødrene mulighet for innflytelse på avgjørelser som tradisjonen sier at er forbeholdt mannen på grunn av sin autoritet. Også Schlytter og Rexvid beskriver hvordan særlig den eldste sønnen er viktig for moren. Ifølge Schlytter og Rexvid gir

moren varme og kjærlighet til sønnen frem til han er 7-9 år gammel. Etter dette forventes det at gutten tar del i den mannlige verden, med de maskuline forventningene som ligger i dette (2016, s. 37). Jeg vil senere i kapitlet komme tilbake til hvordan maskulinitet kommer til uttrykk når guttene møter barnevernsarbeiderne.

Schlytter og Rexvid skriver om den nå avdøde dansk-palestinske dikteren Yahya Hassans relasjon til sin mor ut fra en analyse av hans første diktsamling (2016, s. 88-91). Yahya hadde et sterkt bånd til sin mor, som alltid var der for ham. Yahyas far utsatte både moren og Yahya for vold. Det beskrives at når Yahya og hans søsken kranglet, ringte moren først til faren for å skremme barna, noe som hevdes å være vanlig i patriarkalsk kultur. Når dette ikke fungerte puttet moren chili i Yahyas munn og låste ham inn på toalettet. I denne analysen fra Yahya Hassans diktsamling ser vi et bilde av hvordan faren har rollen som den autoritære forelderen, mens moren selv er utsatt for vold og samtidig utsetter barna for vold når far ikke er til stede. Slik jeg forstår dette kan det trekkes linjer til at både mor og far kan være kontrollutøvere. Videre at det i patriarkalske sammenhenger er vanlig at barna har en emosjonell relasjon med mor, i motsetning til far hvor denne emosjonelle relasjonen ikke beskrives å være til stede.

Under delkapittel 4.5, om transnasjonalitet og akkulturasjonsprosessens betydning for kontrollutøvelse, viste jeg til at Bredal påpeker at noen fedre opplever svekkelse av sosioøkonomisk status etter migrasjon (2013, s. 259-260). Bredal formidler at det eksempelvis kan være en far som er utdannet ingeniør i hjemlandet, men jobber som t-banefører i Norge. Faren strever også med traumer etter tortur, og frykter at han vil ende med uføretrygd, samt at hans kone må begynne å jobbe for å sikre familieøkonomien. Bredal hevder at en slik situasjon kan føre til at mannen opplever tap av sin maskulinitet, og at dette kan føre til et økt behov for å finne andre måter å oppnå sosial status på. Ifølge Bredal kan det skje ved økt kontrollutøvelse overfor kvinnelige familiemedlemmer for å ivareta den seksuelle ærbarheten. Bredal beskriver i dette tilfellet far som kontrollutøver. Hun formidler ikke om gutter også kan være utsatt for økt kontroll fra sin far på bakgrunn av sosioøkonomisk svekkelse. Det er velkjent at mange familier som kommer i kontakt med barneverntjenesten har lavere sosioøkonomisk status i samfunnet, og i lys av

interseksjonalitet kan det kanskje ses en sammenheng mellom negativ sosial kontroll og familiens sosioøkonomiske status.

## 4.9 Guttenes rolle i hjemmet når far er fraværende

Samuel beskriver en forskjell mellom etnisk norske og krysskulturelle gutter hva angår ansvar i hjemmet når far er fraværende.

Selv om det er veldig mye likt, det er jo ikke det, men det er jo ting som er annerledes da, altså da tenker jeg kanskje på forventningen om at noen av de gutta jeg jobber med, at de på en måte er mannen i huset da, når far ikke er til stede eller når far er fraværende. Og det er ofte, og det hender jo det i norske familier også, det er ikke det jeg sier, men det er kanskje et større tilfelle av det i ungdommer som har krysskultur da, om at det er forventning om at man skal manne seg opp og på en måte ha ansvar for huset, og at det i noen tilfeller igjen kan føre til at ungdommer som blir utsatt for negativ sosial kontroll utfører det overfor andre og sin familie igjen da. (Samuel)

Vi ser en tvetydighet i kontrollen som barnevernsarbeideren Samuel beskriver at guttene opplever. Det kan forstås som at gutten er offer for negativ sosial kontroll i forventningene han blir møtt med når far er fraværende, og rollen han inntar som mannen i huset i fars fravær. Bredal finner i sin forskning på krysskulturelle gutter som opplever vold og kontroll, at når far er fraværende kan guttene bli møtt med forventninger fra mor om å påta seg rollen som mannen i huset, eller guttene kan pålegge seg selv en «tradisjonell mansrolle» (2011, s. 104).

Eriksen og Sajjad påpeker at det er et kjent fenomen at gutter kan få i oppgave å kontrollere sine søstre (2020, s. 183). Dette bekreftes av Bredal, som også påpeker tvetydigheten i denne rollen fordi «kontroll og omsorg er flettet i hverandre» (2011, s. 122). Omsorgen handler om å beskytte søsteren fra å få et rykte som en «dårlig kvinne», og hvor kontrollen kan bli så utartet at den får karakter som «overvåking og regelrett undertrykking». Bredal beskriver også at gutters kontroll av søstre er et uttrykk for maskulinitet, og at dette er en forventning som gutter møtes av i sin vennegjeng (Bredal, 2011, s. 122).

## 4.10 Oppsummering

Vi har i dette kapitlet sett at de barnevernsansatte oppfatter at negativ sosial kontroll handler om foreldres invaderende kontroll, og frihetsbegrensninger overfor sine barn. De barnevernsansatte påpeker at de ikke er vant med å bruke begrepet «negativ sosial kontroll», og noen har erfaring med å bruke begrepet «vold» for å sette ord på hva ungdommen utsettes for. De barnevernsansatte deler en opplevelse av at jenter i større grad enn gutter utsettes for negativ sosial kontroll, samtidig som de viser til erfaring fra arbeid med utsatte gutter. En av deltakerne ser årsakene til utøvelse av negativ sosial kontroll i sammenheng med familiens behov for å ivareta sin ære. En av deltakerne formidler erfaring med at guttenes smerteuttrykk, kan handle om at de er utsatt for negativ sosial kontroll.

## 5 Barnevernsansattes tilnærming for å hjelpe guttene

Jeg vil nå gå videre fra barnevernsarbeidernes oppfattelse av fenomenet «negativ sosial kontroll», og inn på deres tilnærming til arbeidet med de krysskulturelle guttene når det foreligger bekymring for negativ sosial kontroll. Jeg vil sette søkelyset på utfordringer de barnevernsansatte møter på, og deres refleksjoner rundt hvordan de best kan jobbe for å forsøke å bidra slik at guttene kan få en bedre situasjon. Jeg diskuterer funnene underveis, i lys av teoretiske perspektiver og aktuell forskning.

### 5.1 “Machokultur” til hinder for samtale

I denne studien forteller alle deltakerne at de opplever utfordringer i samtale med guttene. De har erfaringer med at gutter ikke snakker om hva de opplever, og ikke vil erkjenne at de kanskje er utsatt for negativ sosial kontroll. Flere av de barnevernsansatte erfarer at jentene er mer åpne for å snakke om at de utsettes for negativ sosial kontroll, og at de er tydelige på at de ikke aksepterer at dette skal vedvare. Adam reflekterer rundt at en årsak til at guttene ikke nevner kontrollen de utsettes for, er at «de har lettere tilgang til å være ute, til å ha større spillerom enn det jenter har».

To av barnevernsarbeiderne bruker uttrykket «macho» når de deler sine oppfatninger av hvorfor guttene ikke forteller om sin situasjon. Maja sier at «den mannlige kulturen generelt er litt mere macho». Adam formidler følgende:

Det er også en kultur som er litt macho. Det er ikke normalt at du skal felle noen tårer eller snakke om følelser. Ehh, for da ville du fremstilt deg i deres øyne at du er kanskje svak, og det vil man ikke, for en mann skal jo ikke gråte. Og da tenker jeg det går under den kategorien eller paraplyen da, at du skal være macho. Og da, du utsettes for noe, men du ser ikke på det som negativ sosial kontroll. Og hvis du sier det, så vil ikke de beskrive det sånn engang. (Adam)

Maja beskriver at det å være macho gjelder den mannlige kulturen generelt, og det kommer ikke frem om Adam sikter til kulturer hvor han tenker at det i større grad forekommer



negativ sosial kontroll, eller om han som Maja ser dette som et generelt fenomen. Som beskrevet i teorikapittelet forklarer Hofstede at det å være «macho» er en væremåte som tilhører kategorien «maskulinitet» (2001, s. 309). Maskulinitet er også vanlig i kulturer med en æreskodeks, ifølge Wikan (2008, s. 82). Bredal finner i sin forskning at krysskulturelle gutter vokser opp med «tradisjonell maskulinitet» som en verdi de tilegner seg (2011, s. 100). Dette samsvarer med hva de barnevernsansatte sier, som i denne studien påpeker maskuliniteten, ved bruk av begrepet «macho». Bredal formidler også at idealer om maskulinitet eksisterer i guttenes vennegjeng, og at dette er noe guttene må leve opp til (2011, s. 101). Deltakerne i min studie påpeker ikke hvilken innflytelse jevnaldrende kan ha på guttenes væremåte i møte med de barnevernsansatte.

At barnevernsarbeiderne i denne studien opplever at guttene ikke snakker om sin situasjon, kan også forstås i lys av guttenes forsøk på mestre dobbeltsosialiseringen ved å leve et dobbeltliv, fremfor å forsøke å forene sine verdener (Salole, 2018, s. 203). Guttenes atferd og unnvikelse i å dele egne opplevelser, kan også forstås i sammenheng med verdien om storfamilien, hvor egne behov settes til side til fordel storfamiliens behov (Jørgensen & van der Weele, 2009, s. 69).

Ut fra en forståelse i lys av interseksjonalitet (Crenshaw, 1991), kan det også trekkes frem andre hypoteser om årsaker til at guttene velger å ikke fortelle om hva de opplever. Et eksempel på en slik hypotese kan være at guttens familie er i en sosioøkonomisk krevende situasjon, og av den grunn kan det være at gutten ønsker å skjerme foreldrene fra mer stress ved å belaste dem med noe gutten selv opplever som vanskelig. Denne forståelsen kan også ses i sammenheng med kollektivistiske verdier, der storfamiliens behov settes foran individets behov (Hofstede, 2001, s. 225-227; Jørgensen & van der Weele, 2009, s. 69). Dette aspektet belyses ikke av noen av de barnevernsansatte i denne studien. En årsak til dette kan være at jeg i samtale med deltakerne ikke stilte direkte spørsmål om deres oppfattelse av nettopp dette.

I en forskningsrapport som undersøker foreldres involvering i pardannelse blant etniske minoriteter i Danmark, finner man kvalitative data som tyder på en sammenheng mellom sosial marginalisering og foreldres utøvelse av kontroll overfor sine barn og ungdom (Schmidt & Jakobsen, 2004, s. 135). Som vi har sett i min diskusjon av far eller mor som

kontrollutøver, støttes dette også av Bredal (2013, s. 259-260). Dersom de barnevernsansatte har et interseksjonalitetsperspektiv i sin tilnærming, kan dette tenkes å bidra til en endret forståelse av årsaker til at ungdommen utsettes for negativ sosial kontroll. Med søkelys på flere av de sosiale dimensjonene som ungdommen og familien tilhører, utover kun kulturaspektet, kan dette tenkes å resultere i annen tilnærming i arbeidet for å hjelpe ungdommen, enn dersom de har en separat, kulturell relativistisk forståelse av kontrollutøvelsen.

## 5.2 Instruksjon og krysspress i møte med barneverntjenesten

Noen av barnevernsarbeiderne i studien påpeker at guttene de møter kan ha fått instruksjoner om hva de skal si, eller ikke si, i møte med barneverntjenesten. Tone forteller at man i undersøkelsesfasen av barnevernssaken alltid skal tilby ungdommer samtale med barneverntjenesten, og at man kan «havne i det scenario hvor guttene ikke vil prate, eller at noen styrer at de kan ikke prate». Tone reflekterer også rundt konsekvensen for barnet ved at barneverntjenesten involverer seg i familien:

Det kan føre til at barnet står i en enda vanskeligere situasjon, hvor man får litt press fra barneverntjenesten og litt press fra foreldrene. Og at det kan føre til en veldig sånn pressende situasjon for barnet. Ehm, og man vet jo at (tenkepause). Ofte hvor det er litt sånn dårlig samarbeid mellom partene, altså mellom barneverntjenesten og foreldrene, så blir, kan jo barnet bli stående i midten. (Tone)

Barneverntjenesten som organ innehar, og utøver det som kalles «statlig formell kontroll» (Ugelvik, 2019, s. 125). Når foreldre og barn blir kontaktet av barneverntjenesten, er dette fordi noen har sendt en bekymringsmelding på bakgrunn av alvorlig bekymring for barnet, jamfør barnevernsloven § 13-2. I forskning om innvandreres møter med barnevernet påpeker flere barnevernsansatte at foreldre med innvandringsbakgrunn frykter barneverntjenesten i større grad enn etnisk norske foreldre gjør, selv om sistnevnte også ofte har skepsis i møte med barneverntjenesten (Berg et al., 2017, s. 68). Denne frykten kan forstås i lys av barneverntjenesten som kontrollorgan (Ugelvik, 2019, s. 125). Den norske

staten har et mål om regulering av borgernes sosiale liv og barns oppvekst i betydelig større grad enn de fleste andre land (Friberg & Bjørnset, 2019, s. 95), noe som kan oppleves invaderende for borgere som selv er vokst opp i andre land hvor staten er svakere enn den norske. Friberg og Bjørnset påpeker at familiens ære står sterkere i svakere stater (2019, s. 28). At foreldre forteller ungdommen hva han kan si og ikke kan si til barneverntjenesten, slik Tone belyser, kan forstås i lys av deres frykt for hvordan barneverntjenesten vil vurdere foreldrene som omsorgsutøvere. Videre kan det tenkes at en grundigere kjennskap til familiens bakgrunn, vil kunne gi barneverntjenesten en økt forståelse for årsak til familiens kontrollutøvelse.

En av barnevernsarbeiderne i denne studien, Sara, formidler at foreldre gjerne er sparsomme med å dele opplysninger når de skjønner at det er en forskjell mellom hvordan foreldrene utøver omsorg, i motsetning til hvordan barneverntjenesten vurderer at omsorg skal utøves, og derfor ikke forstår omsorgsutøvelsen sett fra foreldrenes perspektiv. Dette kan forstås som et eksempel på at samarbeid mellom foreldre og barneverntjenesten kan hindres av barnevernsansattes etnosentriske forståelse av omsorgsutøvelse (Eriksen, 2021, s. 18). Dette vil jeg komme nærmere inn på i delkapittelet som omhandler de barnevernsansattes kulturkompetanse og kultursensitivitet i arbeidet med å hjelpe guttene.

Barnevernsarbeideren Maja formidler å ha erfart at ungdom har blitt sendt ut av landet etter å ha fortalt barneverntjenesten om sin vanskelige situasjon. Hun beskriver det slik:

Også kan de blir sendt ut av landet. Det har jeg vært borti. Og da kan jo ting skje ganske fort. Og, ja. Hvis de på en måte blir plassert så er jo på en måte den akutte faren kanskje litt mindre, men man har jo den familien likevel som kan påvirke på mange måter da. (Maja)

I rapporten «*Det var ikke bare ferie*», som omhandler ungdom som etterlates i utlandet mot sin vilje, kommer det frem at en årsak til at foreldre sender sin ungdom ut av landet, kan handle om flukt fra barneverntjenesten (Helse- og omsorgsdepartementet, 2020, s. 60). Det påpekes også andre årsaksforklaringer, heriblant at utenlandsoppholdet gjennomføres for å styrke ungdommens kulturelle tilhørighet til familiens hjemland (s. 59). Salole beskriver sistnevnte som «rekulturalisering eller oppdragelsesreise», og hun knytter dette opp mot

akkulturasjon (2018, s. 243). At ungdom sendes ut av Norge, kan altså ha flere årsaksforklaringer.

Flere deltakere i min studie påpeker at barneverntjenesten foretar vurderinger som omhandler spørsmål om ungdommen må plasseres, altså flytte fra familien. Som vi så i sitatet over, formidler Maja at en slik flytting kan være et tiltak for å forhindre en eventuell ufrivillig utreise. Hun reflekterer også rundt at en flytting ikke vil forhindre at påvirkning fra familien kan vedvare. Slik jeg forstår Majas beskrivelse, vil ungdommen etter et inngripende tiltak som flytting, fortsatt kunne oppleve negativ sosial kontroll fra familien. At kontrollen vedvarer kan tolkes i retning av familiens forsøk på å ivareta deres ære (Wikan, 2008; Salole, 2018).

### **5.3 Relasjonens betydning for guttenes åpenhet**

Vi har tidligere sett at guttenes maskulinitet, kan være til hinder for at de åpner seg for barnevernsarbeiderne om hvordan de opplever kontrollen de utsettes for. Flere av barnevernsarbeiderne i min studie fremhever viktigheten av en god relasjon for å kunne hjelpe guttene.

Altså dette med relasjon er et sånt ord som går igjen, men at man klarer å oppnå en form for relasjon med de gutta som gjør at de åpner seg opp og man får til arbeidet rundt dem, det har jeg sett er veldig viktig. Og at barneverntjenesten spiller veldig på de som gutta har en trygg og god relasjon til da, altså om det er miljøarbeidere, utekontakt, medarbeidere på ungdomsklubben, skolen, altså, det kan til og med ha vært politiet, altså med de jeg jobbet med da. Så at man spiller på de da, det tenker jeg er veldig viktig for barneverntjenesten sin del. (Samuel)

Samuel påpeker at mange av guttene han møter har stor skepsis til hjelpeapparatet, og kanskje særlig barneverntjenesten. Å få til et godt samarbeid med andre instanser, samt invitere inn de personene som guttene allerede har en trygg relasjon med, til å delta i felles samtale med guttene, bidrar til å skape et trygt rom som gjør at guttene etter hvert åpner seg og forteller hvordan de egentlig har det hjemme. Denne erfaringen viser at det er mulig,

i hvert fall i noen tilfeller, å nå gjennom det som kan forstås som et uttrykk for maskulinitet hos guttene, og skape et trygt rom for dem til å fortelle om hvordan de har det.

I en evalueringsrapport fra Oslo omhandlende tett oppfølging av ungdom som begår gjentatt kriminalitet, kommer det frem at når miljøterapeutene som har tett oppfølging av ungdommene lykkes i å etablere tillit og trygghet i relasjonen til ungdommene, kan dette bidra til å endre både ungdommenes og foreldrenes negative holdninger til barneverntjenesten (Ytreland et al., 2022, s. 23). Den avgjørende betydningen av tillit støttes også av Runhovde og Skjevraak, som fremhever dette i sin kunnskapsoversikt om kriminalitetsforebygging i Norge (2018, s. 321). Miljøterapeutene har trolig tettere oppfølging av ungdommene enn barnevernsarbeiderne i barneverntjenesten. Jeg vurderer likevel at funnene i rapporten kan støtte opp om behovet for tillitsetablering for at ungdommene skal åpne seg opp for barnevernsarbeideren. Videre kan det trekkes linjer til barnevernsarbeideren Samuels positive erfaring med samarbeid med andre personer i bydelen som guttene har en trygg relasjon til. Overnevnte forskning kan understøtte betydningen, og viktigheten av at barnevernsarbeideren spiller på personer som følger opp ungdommene tettere, som et bidrag for bedre å kunne forstå og hjelpe ungdommene.

Košuta og Gulli finner i sin forskning på krysskulturelle gutter som er utsatt for begrensninger, at gutter som er kommet i kontakt med hjelpeapparatet etter å være involvert i kriminalitet, har opplevd at de ansatte ikke har hatt tilstrekkelig kompetanse for å se, forstå og hjelpe dem (2021, 74). Košuta og Gulli poengterer at de forstår dette i sammenheng med den eksisterende forståelsen av at negativ sosial kontroll er noe jenter utsettes for, hvor menn anses som utøveren. Dette resulterer i at guttene må håndtere problemene sine på egenhånd, og at de vonde følelsene bygger seg opp og håndteres med vold eller rus (Košuta & Gulli, 2021, s. 73-74). At guttene blir møtt av skole og hjelpeapparat med manglende forståelse og anerkjennelse for sin situasjon, påpekes også i Bredals forskningsrapport om krysskulturelle unge menn (2011, s. 122). Overnevnte forskning understøtter min tolkning i lys av et trippelhermeneutisk perspektiv og interseksjonalitetsteori, som jeg beskrev under kapittel 4.3, omhandlende diskusjon om negativ sosial kontroll som et kjønnsavhengig fenomen.

Når det gjelder skepsis eller frykt for barneverntjenesten, viser forskning om innvandrereforeldres møte med barnevernsansatte, at relasjonen preges av tillit når barnevernsarbeideren har tid og kunnskap i møte med foreldrene (Berg et al., 2017, s. 72). Jeg vurderer at det kan trekkes linjer fra foreldres erfaringer i møtet med barneverntjenesten til ungdommers erfaringer, for å forstå hva som danner grunnlag for å lykkes med å oppnå en god relasjon. Alle de nevnte forskningsrapportene ovenfor påpeker at forståelse og kompetanse er avgjørende for å møte krysskulturelle ungdommer og foreldre på en god måte, og for å komme i posisjon til å hjelpe. Behov for dette kommer også frem i mitt datamateriale, noe jeg vil komme tilbake til.

Flere av de kvinnelige barnevernsansatte i min studie påpeker at de kan oppleve utfordringer med å etablere en god relasjon til de krysskulturelle guttene, og de reflekterer rundt at årsaker til dette kan være at de er kvinner, samt det å være hvit. Betydningen av å møte en barnevernsansatt som ungdommene tenker at bedre kan forstå dem, som selv har krysskulturell bakgrunn, vektlegges. Sara fremhever viktigheten av å bruke tid på å komme i posisjon, og etablere en relasjon til ungdommen. Ytreland et al. påpeker at noen miljøterapeuter i deres rapport erfarte å lykkes med å etablere gode relasjoner med ungdommene, til tross for manglende fellesmarkører både når det gjelder kjønn, bakgrunn og alder (2022, s. 33). Det viser seg i stedet at det handler om relasjonskompetanse og evne til å oppnå tillit hos ungdommene og i bydelen de tilhører, samt fleksibilitet i arbeidet og tilgjengelighet for ungdommene. Igjen kan vi påpeke at barnevernsarbeiderne trolig er mindre tilgjengelige for ungdommene enn hva en miljøterapeut er, og at det derfor vil kunne være mer krevende å komme i posisjon til ungdommen. Når det gjelder de kvinnelige barnevernsansatte i min studie som opplever utfordringer med dette, kan det forstås i retning av at årsaken kan handle om tidsbegrensning, fremfor begrensning på grunn av deres kjønn og bakgrunn.

## **5.4 Kulturkompetanse og kultursensivitetsens betydning i barneverntjenestens arbeid**

Alle deltakerne i min studie anser kulturkompetanse som viktig i arbeidet med krysskulturelle gutter som utsettes for negativ sosial kontroll. Barnevernsarbeiderne

uttrykker også at det å ha kollegaer med forskjellige kulturelle bakgrunner, bidrar til å styrke arbeidet. Tone beskriver betydningen av kulturkompetanse slik:

Jeg håper jo at det kan føre med seg noe positivt, og det tror jeg at det gjør og. Ehm, også hvis jeg selv hadde vært det barnet da, den gutten som på en måte hadde møtt saksbehandlere fra barneverntjenesten, og skal snakke om sin livssituasjon hvor det for eksempel er bekymring for negativ sosial kontroll, så ville vel jeg tenkt at det å møte en saksbehandler som har litt forståelse, og kanskje litt kunnskap og bakgrunn om min kultur, er positivt. Og jeg tror at mange barn og voksne kan kjenne på nettopp det, at man kanskje ikke har nok da av den kulturforståelsen. Men jeg tror jo at det absolutt har en nytteverdi at man har ulike kulturer og er kultursensitiv blant saksbehandlere. (Tone)

Her er Tone inne på betydningen av kompetanse i møte med guttene, noe som også ble nevnt i delkapittelet ovenfor hvor relasjonens betydning ble diskutert. Tone påpeker betydningen av kulturforståelse for å kunne forstå og hjelpe barnet, og at kulturkompetanse bidrar til kultursensitivitet. Majas refleksjoner rundt dette kan vise en oppfattelse av kulturkompetanse som noe man tilegner seg ved å være tilknyttet en kultur:

Jeg tror det er ganske viktig jeg, å ha litt erfaring med kulturer og med mennesker når du står i en sånn kompleks sak. Og på en måte være litt sånn bevisst over, og ikke på en måte bli for farget av dine egne personlige meninger i det. Det er jo veldig positivt at man på en måte har flere fra andre kulturer å jobbe med også, så man kan dra inn kompetanse fra hverandre, samtidig som at det er nyttig med den kulturen til det landet man bor i også, for på en måte sette nødvendige grenser som vi tenker er lurt, og på en måte få til noe kompromiss der og forståelse for hverandres standpunkt da. Så jeg tenker at det er superviktig ja, at man er veldig sånn lydhør til det kulturaspektet, selv om man kanskje ikke forstår hvorfor du gjør som du gjør. (Maja)

Maja reflekterer rundt betydningen av kultursensitivitet og viktigheten av ikke å la egen kulturelle forståelsesramme danne grunnlaget for hvordan man vurderer situasjonen til barnet man møter. Adam, som selv har krysskulturell bakgrunn, beskriver hvordan han benytter seg av sin kulturkompetanse i arbeidet, og viser hvordan denne kompetansen kan

være av stor betydning i enkeltsaker når det gjelder hvordan barneverntjenesten forstår bekymringen de står overfor. Han viser til et eksempel fra praksis, hvor barneverntjenesten var bekymret for at en mor var psykotisk. Årsaken var hennes reaksjon mot en skoleansatt i forbindelse med at hennes barn ble utsatt for mobbing på skolen. Adam ble stilt spørsmål fra kollegaer om hva han tenkte om denne bekymringen, og beskriver det slik:

Da jeg ble stilt det spørsmålet om hva jeg syntes om det, tenkte jeg at ja, det er kanskje litt drøyt, men hvor er problemet? Fordi, jeg tenker at sånn ville mamma fra den kulturen ha gjort. Det er en krigerkultur. Og vi finner oss ikke i at våre barn da, sier de da, at skal utsettes for. Og da gjør dem ofte, litt sånn, tar saken i egne hender. Fordi der man kommer fra har man ikke mange andre beskyttelser. En mamma og pappa, de beskytter familien sin. Ja, sett i en norsk setting er det veldig ekstremt, uheldig, men den mammaen er ikke nødvendigvis syk da. (Adam)

Eksempelet ovenfor fremstiller at betydning kulturkompetanse og kultursensitivitet, kan være av stor betydning i barneverntjenestens arbeid. Samuel beskriver også at ansattes egen kulturelle bakgrunn kan virke positivt inn på arbeidet, både i direkte arbeid med barn og foreldre, og i de interne drøftingene i barneverntjenesten. Han beskriver det slik:

Det er noe med at tjenesten skal gjenspeile befolkningen da. Det tenker jeg er viktig, og det gjelder jo både kultur og kjønn og alder, altså at man gjenspeiler befolkningen. Så jeg tenker at det har en betydning at barneverntjenesten er diversed holdt jeg på å si, at det er flerkulturelt da. Og forskjellige ansatte. Det har en betydning for de klientene vi møter. Det gjør jo både noe med oss i møte med foreldre og barn og unge, men også noe med de interne diskusjonene, drøftingene som foregår da, eller som skjer innimellom når man skal drøfte hva barneverntjenesten skal gjøre videre da, eller gjøre barnevernfaglige vurderinger. (Samuel)

Barnevernsarbeideren Sara formidler å ha en opplevelse av at kultursensitivitet ikke synliggjøres i arbeidet deres i barneverntjenesten, men at det er noe som tas opp internt i barneverntjenesten, slik også Samuel formidlet:

Det går jo veldig, er jo veldig sånn holdningsbasert på en måte, litt sånn hvordan man, når man tar vurderinger som kanskje ikke blir så synlig da. Så vi synliggjør det



kanskje ikke så godt når jeg tenker meg om, annet enn at man har med en bakgrunnsbeskrivelse ut fra hvor de er fra liksom. Men jeg tror nok at det kanskje kommer ganske lite til syne når jeg tenker meg om. Jeg tror ikke vi er gode nok til å synliggjøre det, fordi det er jo noe med, ja, man blir jo litt sånn redd for å bruke det og, i en vurdering på en måte. Vi bruker det nok.. det er nok mer en sånn intern greie. (Sara)

Sara beskriver at de barnevernsansatte kan være redde for å bruke kultur som årsaksforklaring når de vurderer barns omsorgssituasjon. Denne redselen og unngåelsen av bruk av kultur som forklaring kan forstås i retning av at barneverntjenesten bruker flere hypoteser om hva som er årsaken til barnas omsorgssituasjon som er av bekymring for barneverntjenesten. På den andre siden kan det handle om manglende kunnskap om spesifikke kulturer, noe flere deltakere påpeker at er tilfelle.

Sara formidler at hun tror det er av stor betydning for barna og foreldrene som barneverntjenesten møter, at de møter en barnevernsansatt som de tenker at kan ha større forståelse for deres bakgrunn enn det en etnisk norsk barnevernsansatt har. En annen deltaker, Maja, påpeker at man ikke kan ha en fullstendig forståelse av enkeltpersoners kultur. Hun reflekterer slik rundt hva hun tenker om hvordan den ansattes kulturelle bakgrunn påvirker i hvilken grad personen er kultursensitiv i sitt arbeid:

Jeg tenker alltid at det er fint at man kan ha litt forskjellige kulturer, sånn at man kan lære av hverandre, men kanskje like mye det at man er forskjellig og har forskjellige kulturer, at det sammen da skaper mer forståelse enn nødvendigvis at hver enkelt har sin kultur, for det er liksom så mange forskjellige kulturer. Så selv om jeg er flerkulturell, så kan jeg liksom ikke si at alle fra de samme landene som meg er sånn. Men man har i hvert fall en større forståelse da. (Maja)

Maja sin beskrivelse av å være bevisst i tilnærmingen til andre enkeltindivider, samt unngå kategorisering, kan forstås å være i tråd med en hermeneutisk forståelsesramme, da barnevernsarbeideren er bevisst sin forforståelse og åpner opp for å øke sin forståelse for individet i samspill med personen. Maja uttrykker at man ikke kan generalisere noens kulturelle levemåter på bakgrunn av kunnskap om hvilken kultur de tilhører, fordi det ikke er

slik at all kulturell praksis er lik selv om man har felles landbakgrunn, men at det kan gi en økt forståelse for den enkelte familien som den barnevernsansatte møter. Van der Weele et al. påpeker nettopp dette, og beskriver at eksempelvis kunnskap om «pakistansk kultur» kan gi barnevernsarbeideren en ny forståelsesramme, men kan ikke gi konkret kunnskap om hvordan man kan hjelpe den enkelte familie med opprinnelse fra Pakistan (2011, s. 133).

Van der Weele og Karlsen fremhever viktigheten av å unngå kategorisering av etniske grupper, og forsøke å forstå individet kun ut fra dette, da det ikke vil gi informasjon om det enkelte individets situasjon (2021, s. 88). Videre at kunnskap om kulturer kan gi generell informasjon som kan brukes i arbeidet med hypoteser i den enkelte saken. Slik jeg forstår denne tilnærmingen kan det åpne opp for en forståelsesramme hvor man innehar et interseksjonalitetsperspektiv, nettopp fordi man forsøker å forstå situasjonen til det enkelte individet ut fra flere forklaringsmodeller.

## 5.5 Bruk av tolk – til hjelp eller hindring?

Maja formidler at hun opplever at barneverntjenesten hun er ansatt i forsøker å tilrettelegge for kultursensitivt arbeid i møte med familiene. Flere av barnevernsarbeiderne nevner bruk av tolk som en del av dette arbeidet.

[D]et er mye fokus på riktig tolking, det er fokus på riktig bruk av veiledning og veileder, og prøve å ta hensyn til kulturen der de kommer fra, ta hensyn til.. når man snakker med familiene og med barna også om hva de har av erfaringer og.. eller ting som kan gjøre at det kan være vanskelig med deres kultur mot min kultur da, eller mot barneverntjenesten. Og at man tar seg tid til å bli kjent med hvorfor de gjør som de gjør, og sier som de gjør, og så prøve å forstå det. (Maja)

Maja nevner også tiltak i form av veiledning til familien, noe jeg vil komme tilbake til. Hun påpeker at barneverntjenesten er opptatt av at bruk av tolk foregår på riktig måte. En annen deltaker, Adam, påpeker også bruk av tolk, og fremhever at noen familier som barneverntjenesten jobber med er redde for at tolken skal gjenkjenne dem. Han beskriver det slik:

For at de ikke vil bli, på en måte, sett eller hørt noe om i en barnevernssak. Og det er jo litt sånn der, ikke sant, vi skal jo prøve å hjelpe dem, de familiene, men så har jo de sine egne greier, hva andre synes om oss, det står jo litt sterkt. Selv om noen ganger at man er jo litt enig i at man ikke bør være sånn. Men det er jo litt press fra utsiden da.

Adam forteller altså at familiene kan være redde for at andre skal få vite at de har barnevernssak, fordi det brukes tolk i møter. Videre påpeker Adam at foreldre noen ganger kan være enige i at situasjonen bør være annerledes for ungdommen, men at presset familien opplever utenfra, hindrer foreldrene i å gjøre endringer i sin kontrollutøvelse av ungdommen. Dette kan forstås som familiens ansvar for å ivareta sin anseelse (Salole, 2018, s. 106). I lys av hvordan tap av ære kan utspille seg for en familie, kan det tenkes at denne redselen i seg selv vil kunne være til hinder for en åpen dialog med barneverntjenesten. Jeg forstår det slik at dette elementet kan fremtre enten alene, eller i tillegg til barnevernsarbeideres opplevelse av at foreldre tilbakeholder informasjon, som ble beskrevet under kapittel 4.5, omhandlende transnasjonalitet og akkulturasjonens betydning for kontrollutøvelse.

Van der Weele og Karlsen påpeker at ved bruk av tolk som ikke mestrer en riktig oversettelse, eller bryter sin taushetsplikt, vil dette kunne føre til at personen som er i behov av tolk, mister tillit (2021, s. 198). Videre formidler de at det derfor er viktig at barneverntjenesten benytter erfarne og profesjonelle tolker. Tolkeloven (2021), som trådte i kraft 1. januar 2022, danner grunnlag for offentlige ansattes ansvar for riktig bruk av tolk. Familiens behov for tolk, og deres samtidige frykt for bruk av tolk, kan forstås i retning av å være en faktor som kan hindre ungdommene i å få en bedre situasjon uten å oppleve negativ sosial kontroll.

## **5.6 Familieveiledning som tiltak for å hjelpe de krysskulturelle guttene**

Flere av deltakerne i denne studien nevner hjelpetiltak i form av familieveiledning, i forsøk på å bidra til å bedre situasjonen til de krysskulturelle guttene som utsettes for negativ sosial

kontroll fra sine foreldre. Deltakerne påpeker viktigheten av å tilpasse veiledningen i lys av kultursensitivitet. En av barnevernsarbeiderne, Tone, formidler at hun tenker at det er behov for mer kunnskap, samt et behov for å tenke mer kreativt i den type saker hvor de ofte opplever utfordrende samarbeid.

Hvis man har kommet så langt at man har kommet til enighet om tiltak, at det skal iverksettes, så tenker jeg jo at det å ha en kultursensitiv veileder med litt sånn forståelse for den kulturen som den familien har da, kan være med på å bygge en slags, ja, jeg vet ikke om jeg skal si allianse, men hvert fall et samarbeid videre. (Tone)

Tone påpeker nytten av å ha en kultursensitiv veileder med forståelse for den enkelte families kulturelle bakgrunn. Videre er hun inne på at veilederen kan være en brobygger mellom foreldrene, ungdommen og barneverntjenesten. En annen deltaker, Maja, påpeker noe liknende. Hun formidler at det kan være nyttig med veiledning til foreldre som handler om kulturforskjellene som den krysskulturelle ungdommen står i, og at man kan forsøke en form for mekling mellom ungdommen og foreldrene.

Ofte så pleier vi å sette inn veiledning på akkurat det da, kommunikasjon og relasjon og hvordan på en måte man, litt om kulturforskjeller også gjerne da. Hva som er forventninger her, hva som ikke er det, og hvorfor ting oppleves vanskelig for ungdommen, og prøve på en måte litt sånn mekling, men det er jo litt avhengig av hvor alvorlig den bekymringen er da. For står liksom den ungdommen i fare så kan man jo ikke gjøre det på en måte. Men da må man gjøre noe annet først, og så eventuelt jobbe med det senere da, fordi at det er jo også ofte mangel på forståelse på en måte. (Maja)

Majas beskrivelse av at tiltak kan være familieveiledning med mekling mellom ungdommen og foreldrene, kan forstås i lys av akkulturasjonsteori, og at det er oppstått en dissonant akkulturasjon mellom ungdommen og foreldrene (Jávo, 2010, s. 36). Tones refleksjoner rundt bruk av veileder med kulturkompetanse rettet mot den enkelte familie, kan være positivt med tanke på at veilederen kan være en brobygger mellom foreldrene, ungdommen og barneverntjenesten. Som nevnt under delkapittel 4.5, om transnasjonalitet akkulturasjonsprosessens betydning for kontrollutøvelse, påpeker Sara en opplevelse av at

foreldre tilbakeholder informasjon når de forstår at barneverntjenesten vurderer andre oppdragelsesmetoder som bedre egnet. I disse tilfellene kan det tenkes at en kultursensitiv veileder, som kan gi foreldrene opplevelse av å bli forstått, kan øke foreldrenes tillit til barneverntjenesten. Denne erfaringen støttes av Berg et al. sin forskning på innvandreres møter med barnevernet (2017, s. 72).

Salole beskriver at krysskulturelle barn og unge kan få rollen som mekler i familien, på bakgrunn av deres dobbeltsosialisering (2018, s. 206). Jeg ser det slik at en veileder vil kunne frigi ungdommen for noe av dette ansvaret. Videre at dette kan være til støtte og et bidrag i ungdommens mestring av sin dobbeltsosialisering (Quereshi, 2003, gjengitt fra Salole, 2018, s. 139). I lys av en hermeneutisk forståelsesramme kan veilederen som bidrar med mekling mellom ungdommen og foreldrene, bidra til å hjelpe foreldrene og ungdommen til økt forståelse for hverandre, med et mål om å komme nærmere det som i hermeneutisk perspektiv kalles horisontsammensmeltning (Fretheim, 2011, s. 35), altså at man søker mot en felles forståelse.

Barnevernsarbeideren Adam belyser mange familiers kompleksitet med transnasjonale familieband, og problematiserer aspektet ved bruk av familieveiledning, noe jeg belyste i underkapittelet om akkulturasjonsprosessens betydning for kontrollutøvelse. Adam belyser flere momenter som han uttrykker at barneverntjenesten er mer eller mindre bevisst rundt i sitt arbeid. Han påpeker også at man i barneverntjenesten ofte er veldig fokusert på familien, men at det er viktig å forstå at familien er del av et større nettverk med sin kulturelle ramme som de forholder seg til.

Adam formidler at foreldre kan stille spørsmålet «hva skal folk si om oss?», som også ble nevnt under delkapittelet om negativ sosial kontroll som utøves for å ivareta anseelse. Dette er et utsagn som kan være relatert til ære (Salole, 2018, s. 106). Adam uttrykker at han opplever at man i barneverntjenesten i stor grad retter oppmerksomheten mot kjernefamilien, separert fra det større nettverket. Adams opplevelser kan forstås i retning av et manglende søkelys på hvordan æreskodeksen i familien preger oppdragelsen av barna (Wikan, 2008; Salole, 2018; Schlytter & Rexvid, 2016), og hvordan både familiens nettverk i Norge, og transnasjonale familierelasjoner kan være tett knyttet sammen (Salole, 2018, s. 129). En veileder med kulturkompetanse på dette området, og dermed en kultursensitiv

tilnærming, kan tenkes å bidra til en utvidet forståelse for ungdommens situasjon. Van der Weele og Karlsen beskriver at kulturveiledere, såkalte «kulturelle brobyggere», kan være en ressurs i arbeidet med krysskulturelle familier i barneverntjenesten. Forfatterne formidler at kulturveilederne innehar kompetanse både om majoritetsbefolkningens normer og verdier, samt den spesifikke minoritetsbefolkning. De hevder at bruk av kulturveiledere kan bidra til å skape tillit, samt en økt forståelse for kulturelle rammer (2017, s. 196).

Berg et al. finner i sin forskning at veiledning til innvandrerforeldre har hatt en positiv virkning, i form av at foreldrene har fått «økt forståelse, kunnskap og/eller ferdigheter når det gjelder barneomsorg og oppdragelse i en norsk kontekst» (2017, s. 98). Deres forskning belyser ikke i hvilken grad veilederne arbeider kultursensitivt, men resultatet i forskningen kan tolkes i retning av at nettopp dette er av betydning for å lykkes i arbeidet. Dette viser at det kan være mulig for barnevernsarbeiderne å bedre de krysskulturelle guttene sin situasjon, ved å gi veiledning til foreldrene. Funn i min studie kan tyde på at forståelse for kulturelle rammer kan være av betydning for hvordan man arbeider, og forståelse for hvor stor grad av endring som er realistisk å bidra til for den enkelte ungdom.

En av deltakerne i denne studien, Sara, påpeker at en utfordring i arbeidet, kan være spørsmålet om hvem som definerer at den enkelte ungdom utsettes for negativ sosial kontroll. Hun formidler at «foreldrene opplever det ikke som et problem, kanskje gutten heller ikke opplever det som et problem, og så skal vi da si at det er et problem». Gullestad beskriver det som kalles «hegemoniske tolkningsrammer», som innebærer en tolkningsramme i lys av storsamfunnets verdier (2002, s. 270-272). Jeg forstår det slik at Saras refleksjon, kan gi et innblikk i at barnevernsansatte, som del av et statlig kontrollorgan, kan definere et problem ut fra sin egen forståelsesramme. I lys av et trippelhermeneutisk perspektiv, kan barnevernsarbeidernes bevissthet omkring hvordan deres forståelse påvirkes av strukturer i samfunnet, være av betydning for oppfattelsen av den eventuelle bekymring for at en ungdom utsettes for negativ sosial kontroll (Fretheim, 2011, s. 38).

## **5.7 Barnevernsansattes ønske om mer kompetanse på fenomenet «negativ sosial kontroll»**

Alle deltakerne i min studie formidler et ønske om å lære mer om fenomenet «negativ sosial kontroll», og særlig hvordan kontrollen kan se ut når gutter er utsatt, slik at de kan bedre sitt arbeid i møte med de krysskulturelle guttene som er utsatt for dette. Barnevernsarbeideren Sara formidler at hun ønsker mer kompetanseheving på dette området, og sier at de ansatte kanskje også må bli flinkere til å minne hverandre på tematikken. Alle deltakerne uttrykker at de ser det som fordelaktig å ha en krysskulturell ansattgruppe, både for å styrke hverandre i det krysskulturelle arbeidet, og for å bygge relasjon til den enkelte ungdommen og hans familie.

Košuta og Gulli finner i sin forskning at hjelpeapparatet mangler kunnskap om krysskulturelle gutter som utsettes for negativ sosial kontroll, og at guttene ikke opplever å bli forstått av hjelpeapparatet (2021, s. 68). De fremstiller i rapporten et behov for at hjelpeapparatet består av mer mangfold, både når det gjelder «erfaringer, identiteter og tilhørigheter», slik at tjenestene i større grad kan gjenspeile befolkningen. I min studie påpeker barnevernsarbeideren Samuel også viktigheten av å ha en generelt mangfoldig ansattgruppe i barneverntjenesten, av samme årsak som Košuta og Gulli argumenterer for. Samuel trekker frem behovet for bred representasjon av kjønn, alder og kulturell bakgrunn, som gjenspeiler befolkningen.

Košuta og Gulli påpeker at den ansattes krysskulturelle bakgrunn ikke bør være en forutsetning for at ungdommen skal oppleve å få god hjelp, og at det derfor er nødvendig at hjelpetjenestene får styrket sin kompetanse på dette feltet (2021, s. 68). Dette samsvarer med hva de barnevernsansatte i min studie formidler. Berg et al. påpeker i sin studie at barneverntjenestens møte med krysskulturelle familier handler om mer enn det kulturelle aspektet, og at barnevernsansatte også må forstå «hva minoritetsstatusen innebærer av både informasjonsmessige, språklige, relasjonelle og kulturelle faktorer» (2017, s. 116). Jeg forstår det slik at dette også kan gjelde spesifikt i barnevernsansattes møte med krysskulturelle gutter som utsettes for negativ sosial kontroll. En slik tilnærming til bekymringen som barneverntjenesten har i møte med disse guttene og deres familier, kan forstås i lys av interseksjonalitetsteori (Crenshaw, 1991; Rugkåsa et al., 2017, s. 86).

Dersom de barnevernsansatte har et bredere søkelys for å forsøke å forstå utfordringene de ser i en familie, med oppmerksomhet på de sosiale dimensjonene som den enkelte familie

lever under, kan dette tenkes å bidra til en unngåelse av en kulturel relativistisk forståelse av utfordringene til den enkelte ungdommen. En slik tilnærming kan tenkes å legge til rette for å gi ungdommen og familien helhetlig hjelp, og bidra til å motarbeide marginalisering. Dette perspektivet fremkommer ikke i mine funn. En årsak til dette kan være at de barnevernsansatte ser på bekymring om negativ sosial kontroll kun i et kulturperspektiv. En annen årsak kan være at jeg ikke stilte direkte spørsmål for å utforske om de barnevernsansatte også er oppmerksom på andre årsaker til at krysskulturelle gutter utsettes for negativ sosial kontroll.

## 5.8 Oppsummering

I dette kapittelet har vi sett at de barnevernsansatte opplever at guttene i liten grad snakker om hvordan de har det. Flere barnevernsansatte oppfatter at dette handler om at de krysskulturelle guttene preget av et ideal om maskulinitet. Videre erfarer noen barnevernsansatte at ungdommene kan oppleve instruksjon fra foreldre med tanke på hva de skal si i møte med barneverntjenesten, og at dette kan handle om foreldrenes frykt, eller opplevelse av ikke å bli forstått i møte med barneverntjenesten. De barnevernsansatte løfter frem betydningen av å etablere en relasjon til ungdommene, for å kunne komme i posisjon til å hjelpe guttene til å få en bedre situasjon.

Behovet for kultursensitivitet i arbeidet, fremheves av alle de barnevernsansatte. Av konkret tilrettelegging for dette, løfter de ansatte frem riktig bruk av tolk, samt familieveiledere med kulturkompetanse. De barnevernsansatte påpeker verdien av å ha en kollegagruppe bestående av ansatte med forskjellige krysskulturelle bakgrunner, som kan bidra til økt forståelse fra barneverntjenestens side, samt ha positiv innvirkning på ungdommers og foreldres opplevelse av å bli møtt med forståelse. De barnevernsansatte formidler et behov for økt kunnskap om fenomenet «negativ sosial kontroll», samt å hjelpe hverandre i å holde tematikken oppe.



# 6 Konklusjon og anbefalinger

## 6.1 Konklusjon

Denne studien har undersøkt hvordan barnevernsansatte oppfatter situasjonen til krysskulturelle gutter som utsettes for negativ sosial kontroll, og hvordan de tilnærmer seg i arbeidet for å forsøke å hjelpe guttene til å få en bedre situasjon. Formålet med studien har vært å oppnå dypere forståelse for de barnevernsansattes oppfattelser, og deres tilnærming og erfaringer i dette arbeidet. Ettersom studien baserer seg på kvalitative intervjuer med fem barnevernsansatte, kan ikke funnene generaliseres. Funnene kan likevel danne grunnlag for økt forståelse, og være et bidrag på feltet. Studien kan også være et bidrag for å synliggjøre behov for videre forskning på dette temaet.

Studien har vist at de barnevernsansatte har en felles oppfattelse av at negativ sosial kontroll handler om at ungdom utsettes for invaderende kontroll og frihetsbegrensninger. Videre formidler barnevernsarbeiderne å ha en oppfattelse av at negativ sosial kontroll er noe som i større, og mer alvorlig grad rammer jenter, fremfor gutter. Samtidig deler deltakerne erfaringer fra sitt arbeid med krysskulturelle gutter som blir utsatt for høy grad av kontroll. De barnevernsansattes oppfattelse av negativ sosial kontroll, kan forstås i lys av akkulturasjonsteori. Barnevernsarbeiderne synes å rette oppmerksomheten mot kulturelle forklaringer på guttenes utsatthet for negativ sosial kontroll. Jeg har ikke gjort funn som belyser om det kan være en sammenheng mellom marginalisering i lys av et interseksjonalitetsperspektiv, og mulig innvirkning dette kan ha på familiens akkulturasjonsprosess. Jeg har heller ikke funnet om barnevernsansatte, i lys av interseksjonalitetsteori, også oppfatter om familiens status innenfor ulike sosiale dimensjoner, kan påvirke foreldrenes kontrollutøvelse. En årsak til dette kan være at jeg i for liten grad stilte direkte spørsmål om dette.

Studien viser at de barnevernsansatte har rutiner for hvordan de jobber, når de har mottatt bekymringsmelding om at et barn blir utsatt for fysisk vold. Deltakerne erfarer at bekymring for negativ sosial kontroll, oppleves mer diffust, og at det derfor vanskeligere å vite hvordan de skal tilnærme seg i arbeidet. Noen deltakere påpeker at de har brukt begrepet «vold», og

herunder «psykisk vold», fremfor «negativ sosial kontroll», når de har beskrevet hva ungdommene utsettes for.

Når det gjelder kunnskap om negativ sosial kontroll i en krysskulturell kontekst, synliggjøres det i denne studien, at særlig en av de barnevernsansatte, som selv har krysskulturell bakgrunn, har inngående kunnskap om fenomenet «negativ sosial kontroll». Deltakeren ser fenomenet opp mot familiers behov for ivaretagelse av sin ære, i en kollektivistisk kontekst. Videre påpekes betydningen av å ha kunnskap om dynamikken i storfamilien og nettverk, både i Norge og transnasjonalt, og at barneverntjenesten kan ha et for snevert søkelys, rettet kun mot kjernefamilien.

I møte med de krysskulturelle guttene, opplever de barnevernsansatte at guttene i mindre grad setter ord på hvordan de har det, enn hva jenter gjør. Videre at guttene også i større grad aksepterer at situasjonen er slik. En av deltakerne påpeker at en av årsakene til guttenes smerteuttrykk, kan være at de utsettes for negativ sosial kontroll.

Betydningen av relasjon påpekes å være av stor betydning, for å kunne medvirke til å skape en positiv endring for guttene. De kvinnelige deltakerne påpeker at deres kjønn og etnisitet kan være til hinder for å bygge relasjon med guttene. En av de mannlige deltakerne fremhever betydningen av å samarbeide med personer som guttene har en god relasjon til, som jobber i andre instanser.

I barneverntjenestens tilnærming for å hjelpe krysskulturelle gutter som utsettes for negativ sosial kontroll, erfarer de barnevernsansatte at det er behov for kulturkompetanse og bevissthet om kultursensitivitet i arbeidet. Barnevernsarbeiderne opplever at det er fordelaktig å ha en kollegagruppe med mangfold, og at de ansatte har ulike kulturelle bakgrunner. På denne måten kan de ansatte drøfte bekymringer seg imellom, og få økt forståelse for den enkelte ungdom og familiens situasjon. Riktig bruk av tolk fremheves også som et viktig tiltak i kultursensitivt arbeid, samt bruk av familieveiledere med kulturkompetanse. Alle deltakerne opplever behov for økt kunnskap om ulike kulturer, samt behov for kunnskap om hvordan gutter kan rammes av negativ sosial kontroll.

## **6.2 Implikasjoner for praksis**

Mine funn i denne studien, danner et bilde av et behov for kompetanseheving av barnevernsansatte. Funnene kan tyde på at det er behov for økt kunnskap når det gjelder årsaker til at noen krysskulturelle gutter kan oppleve negativ sosial kontroll. Videre synes det å kunne være behov for å ha økt søkelys på guttenes, og familienes, helhetlige situasjon. En slik bevissthet kan tenkes å forsterkes, ved å sette søkelyset på de sosiale dimensjonene som påvirker den enkeltes livssituasjon, og utforske hvordan disse dimensjonene kan øke risikoen for utsatthet for negativ sosial kontroll.

Funn i denne studien kan også vise et behov for økt kulturkompetanse blant barnevernsansatte, da studien gir innblikk i hvordan den enkelte barnevernsansattes krysskulturelle bakgrunn kan være en ressurs i barnevernsarbeidet. Videre at disse barnevernsarbeiderne kan fungere som brobyggere mellom ungdommene, familien og barneverntjenesten som institusjon. Denne individuelle, erfaringsbaserte kunnskapen, kan brukes som en ressurs i den enkelte barneverntjeneste, blant annet ved aktiv bruk av hverandres kompetanse i drøftinger, samt til kursing og kompetanseheving av kollegaer i den enkelte barneverntjeneste.

### **6.3 Forslag til videre forskning**

Ettersom funnene i denne studien ikke kan generaliseres, anbefales det videre forskning som retter søkelyset på barnevernsansattes arbeid med krysskulturelle gutter som utsettes for negativ sosial kontroll, og hvordan barnevernsansatte tilnærmer seg i arbeidet med disse guttene. Det vil også være interessant med forskning som retter oppmerksomheten mot de krysskulturelle guttenes egne opplevelser i møte med barneverntjenesten.

Videre forskning som undersøker barnevernsansattes oppfattelse av begrepet «negativ sosial kontroll», sett opp mot oppfattelsen av begrepet «vold», vil også være interessant. Hvilken betydning kan bruk av begrepet «negativ sosial kontroll» ha, for å forsøke å forstå krysskulturelle ungdommers situasjon, sammenliknet med dersom situasjonen ble forstått ved bruk av begrepet «vold»? Det kan være interessant å se nærmere på om bruk av begrepet «negativ sosial kontroll», bidrar til en kulturell relativistisk forståelsesramme, og om individets opplevelse kan komme i skyggen av den barnevernsansattes definisjonsmakt.

Jeg vil også anbefale videre forskning som setter søkelyset på hvordan barnevernsansatte oppfatter grunnlaget for bekymring for ungdommenes situasjon, i lys av sosiale dimensjoner som etnisitet, klasse, kjønn og seksuell legning. Hvilken betydning kan en slik tilnærming ha, for om de krysskulturelle guttene opplever seg forstått i møte med barnevernsansatte?

# Litteraturliste

- Adampour, M. (2018). Det heter ikke sosial kontroll. Det heter vold. I U. Ashraf & L. W. F. Nikkerud (Red.). *Kjære bror*. Minotenk.
- Augusti, E-M. & Hafstad, G. S. (2020). Sammenhenger mellom opplevd kontroll fra foreldre og vold mot barn og ungdom. I A. Bredal, H. Eggebø & A. M. A. Eriksen (Red.), *Vold i nære relasjoner i et mangfoldig Norge* (s. 145-166). Cappelen Damm Akademisk.
- Ashraf, U. & Nikkerud, L. W. F. (Red.) (2018). *Kjære bror*. Minotenk.
- Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet. (2021). *Negativ sosial kontroll, tvangsekteskap og æresrelatert vold – en veileder til barnevernstjenesten*. Hentet 16. mars 2023 fra [https://www.bufdir.no/fagstotte/produkter/negativ\\_sosial\\_kontroll\\_tvangsekteskap\\_og\\_aeresrelatert\\_vold\\_\\_\\_en\\_veileder\\_til\\_barnevernstjenesten/](https://www.bufdir.no/fagstotte/produkter/negativ_sosial_kontroll_tvangsekteskap_og_aeresrelatert_vold___en_veileder_til_barnevernstjenesten/)
- Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet. (u.å.). *Barnevernstiltak blant barn med innvandrerbakgrunn*. Hentet 28. april 2023 fra [https://www2.bufdir.no/Statistikk\\_og\\_analyse/Barnevern/Barnevernstiltak\\_blant\\_barn\\_med\\_ulik\\_landbakgrunn/barnevernstiltak\\_blant\\_barn\\_med\\_innvandrerbakgrunn/](https://www2.bufdir.no/Statistikk_og_analyse/Barnevern/Barnevernstiltak_blant_barn_med_ulik_landbakgrunn/barnevernstiltak_blant_barn_med_innvandrerbakgrunn/)
- Barnevernsloven (2021). *Lov om barnevern*. (LOV-2021-06-18-97). Lovdata. <https://lovdata.no/dokument/LTI/lov/2021-06-18-97>
- Berg, B., Paulsen, V., Midjo, T., Haugen, G. M. D., Garvik, M. & Tøssebro, J. (2017). *Myter og realiteter: Innvandreteres møter med barnevernet*. NTNU Samfunnsforskning.
- Berry, J. W. (1997). Immigration, Acculturation, and Adaption. *Applied Psychology: An International Review*, 46(1), 5-68. DOI: 10.1111/j.1464-0597.1997.tb01087.x
- Bile, A., Srour, S. N. & Herz, N. (2017). *Skamløs*. Gyldendal.
- Bredal, A. (2011). *Mellom makt og avmakt: Om unge menn, tvangsekteskap, vold og kontroll*. (Rapport 2011:4). Institutt for samfunnsforskning.
- Bredal, A. (2013). Makt og avmakt. Migrasjonsperspektiver på konflikt og overgrep i familien. *Oppvekstrapporten 2013*, 256-264. Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet.

[https://www.volda.kommune.no/\\_f/ie264d083-0a47-4612-8fad-03300da2f7e7/rapport\\_nr\\_2\\_oppvekstrapporten\\_2013.pdf](https://www.volda.kommune.no/_f/ie264d083-0a47-4612-8fad-03300da2f7e7/rapport_nr_2_oppvekstrapporten_2013.pdf)

- Bredal, A. & Melby, E. R. (2018). *Sårbarhet og styrke: Barnevernets møte med minoritetsjenter utsatt for vold og sterk kontroll*. (9/2018). NOVA: Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring. <https://oda.oslomet.no/oda-xmlui/bitstream/handle/20.500.12199/5125/Nettutgave-Sarbarhet-og-styrke-NOVA-Rapport-9-2018.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Crenshaw, K. (1991). Mapping the Margins: Intersectionality, Identity Politics, and Violence against Women of Color. *Stanford Law Review*, 43(6), 1241-1299. <https://www.jstor.org/stable/1229039>
- Dahl, Ø. (2013). *Møter mellom mennesker: Innføring i interkulturell kommunikasjon*. (2. utg.). Gyldendal akademisk.
- De nasjonale forskningsetiske komiteene. (2021). *Forskningsetiske retningslinjer for samfunnsvitenskap og humaniora*. <https://www.forskningsetikk.no/globalassets/dokumenter/4-publikasjoner-som-pdf/forskningsetiske-retningslinjer-for-samfunnsvitenskap-og-humaniora>
- Eriksen, T. H. (2021). *Små steder – store spørsmål: Innføring i sosialantropologi*. (4. utg.). Universitetsforlaget.
- Eriksen, T. H. & Sajjad, T. A. (2020). *Kulturforskjeller i praksis: Perspektivet på det flerkulturelle Norge*. (7. utg.). Gyldendal.
- Fangen, K. (2008). *Identitet og praksis: Etnisitet, klasse og kjønn blant somaliere i Norge*. Gyldendal akademisk.
- Fretheim, K. (2011). Fortolkningens makt og maktens fortolkning. I T. S. Drønen, K. Fretheim & M. Skjortnes (Red.), *Forståelsens gyldne øyeblikk: Festskrift til Øyvind Dahl* (s. 33-46). Fagbokforlaget.
- Friberg, J. H. & Bjørnset, M. (2019). *Migrasjon, foreldreskap og sosial kontroll*. (Fafø-rapport 2019:1). Fafø.

- Furseth, I. & Everett, E. L. (2020). *Masteroppgaven: Hvordan begynne – og fullføre* (3. utg.). Universitetsforlaget.
- Gullestad, M. (2002). *Det norske sett med nye øyne*. Universitetsforlaget.
- Helse- og omsorgsdepartementet. (2020). «*Det var ikke bare ferie*»: Rapport fra ekspertgruppe om unge som etterlates i utlandet mot sin vilje.  
<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/det-var-ikke-bare-ferie/id2703623/>
- Herz, N. (2022). *Vi er flere som står på Shabanas skuldre*.  
<https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/vi-er-flere-som-star-pa-shabanas-skuldre/id2953020/>
- Hofstede, G. (2001). *Cultures Consequences: Comparing Values, Behaviors, Institutions, and Organizations Across Nations*. (2. utg.). Sage Publications.
- Integrerings- og mangfoldsdirektoratet. (2011). *Ikke bare tvangsekteskap: En artikkelsamling. Sluttrapport fra IMDi's arbeid med handlingsplan mot tvangsekteskap (2008-2011)*. IMDi.  
[https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/bld/tvangsekteskap/ikke\\_bare\\_tvangsekteskap\\_web.pdf](https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/bld/tvangsekteskap/ikke_bare_tvangsekteskap_web.pdf)
- Integrerings- og mangfoldsdirektoratet. (u.å.). *IMDis minoritetsrådgivere på ungdomsskoler og videregående skoler*. Hentet 11. mai 2023 fra <https://www.imdi.no/revidert-mandat-for-imdis-fagteam-for-forebygging-av-negativ-sosial-kontroll-og-aresrelatert/minoritetsradgivere-pa-ungdomsskoler-og-videregaende-skoler/>
- Isdal, P. (2018). *Meningen med volden*. (2. utg.). Kommuneforlaget.
- Jávo, C. (2010). *Kulturens betydning for oppdragelse og atferdsproblemer: Transkulturell forståelse, veiledning og behandling*. Universitetsforlaget.
- Johannessen, A., Tufte, P. A. & Christoffersen, L. (2016). *Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode* (5. utg.). Abstrakt forlag.
- Justis- og beredskapsdepartementet. (2017). *Retten til å bestemme over eget liv: Handlingsplan mot negativ sosial kontroll, tvangsekteskap og kjønnslemlestelse*

(2017-2020). <https://www.nhri.no/wp-content/uploads/imports/MjluMDMuMTcuMDcuNDMuMThiYW5kbGluz3NwbGFuG0=.pdf>

Jørgensen, H. & van der Weele, J. (2009). Vold i storfamiliekontekst – erfaringer fra Alternativ til Vold. I K. Eide, N. A. Qureshi, M. Rugkåsa & H. Vike (Red.), *Over profesjonelle barrierer: Et minoritetsperspektiv i psykososialt arbeid med barn og unge* (s. 59-79). Gyldendal Akademisk.

Košuta, M. & Gulli, Marianne. (2021). *Invadert og forlatt: Begrensninger av unge minoritetsnorske menn og konsekvenser for deres psykiske helse*. Forlaget Nora. [https://www.kun.no/uploads/7/2/2/3/72237499/invadert\\_og\\_forlatt\\_digital.pdf](https://www.kun.no/uploads/7/2/2/3/72237499/invadert_og_forlatt_digital.pdf)

Krogh, T. (2014). *Hermeneutikk: Om å forstå og fortolke* (2. utg.). Gyldendal.

Križ, K. & Skivenes, M. (2010). «Knowing Our Society» and “Fighting Against Prejudices”: How Child Welfare Workers in Norway and England Perceive the Challenges of Minority Parents. *British Journal of Social Work*, 40, 2634-2651. DOI 10.1093/bjsw/bcq026

Kunnskapsdepartementet. (2021). *Handlingsplan: Frihet fra negativ sosial kontroll og æresrelatert vold (2021-2024)*. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/frihet-fra-negativ-sosial-kontroll-og-aeresrelatert-vold/id2861094/>

Kvale, S. & Brinkmann, S. (2015). *Det kvalitative forskningsintervju* (3. utg.). Gyldendal.

Lidén, H. & Bredal, A. (2017). *Fra særtiltak til ordinær innsats: Følgeevaluering av handlingsplanen mot tvangsekteskap, kjønnslemlestelse og alvorlige begrensninger av unges frihet* (Rapport 2017:1). Institutt for samfunnsforskning. [https://samfunnsforskning.brage.unit.no/samfunnsforskning-xmlui/bitstream/handle/11250/2445678/Rapport\\_1\\_17\\_tvangsekteskap\\_webNY-1.pdf?sequence=2&isAllowed=y](https://samfunnsforskning.brage.unit.no/samfunnsforskning-xmlui/bitstream/handle/11250/2445678/Rapport_1_17_tvangsekteskap_webNY-1.pdf?sequence=2&isAllowed=y)

NSD – Norsk senter for forskningsdata. (u.å.). *Personverntjenester*. Hentet 9. mars 2023 fra <https://www.nsd.no/index.html>



- Raja, A. (2021). *Min skyld: En historie om frigjøring*. Cappelen Damm.
- Rehman, S. (2009). *Blåveis: Min vei ut av volden*. Kagge forlag.
- Rugkåsa, M., Ylvisaker, S. & Eide, K. (2017). *Barnevern i et minoritetsperspektiv: Sosialt arbeid med barn og familier*. Gyldendal akademisk.
- Runhovde, S.R. & Skjevrak, P. Erichsen. (2018). *Kriminalitetsforebygging på norsk: En kunnskapsoversikt*. Politihøgskolen. <https://phs.brage.unit.no/phs-xmlui/bitstream/handle/11250/2507671/kriminalitetsforebygging.pdf?sequence=1&sAllowed=y>
- Ryen, A. (2002). *Det kvalitative intervjuet: Fra vitenskapsteori til feltarbeid*. Fagbokforlaget.
- Salole, L. (2018). *Identitet og tilhørighet: Om ressurser og dilemmaer i en krysskulturell oppvekst* (2. utg.). Gyldendal.
- Schlytter, A. & Rexvid, D. (2016). *Mäns heder: Att bara både offer och förövare*. Studentlitteratur.
- Schmidt, G. & Jakobsen, V. (2004). *Pardannelse blant etniske minoriteter i Danmark*. Socialforskningsinstituttet. <https://www.vive.dk/media/pure/3059/294605>
- Smette, I., Hyggen, C. & Bredal, A. (2021). Foreldrerestriksjoner blant minoritetsungdom: Omfang og mønstre i og utenfor skolen. *Tidsskrift for samfunnsforskning*, 62(1), 5-26. <https://doi.org/10.18261/issn.1504-291X-2021-01-01>
- Stage, S. & Thygesen, M. R. (2019). *Adfærdscontrol og tankefængsel: Børns oplevelser med negativ social kontrol*. Roskilde Festival foreningen og Børns Vilkår. <https://bornsvilkar.dk/wp-content/uploads/2019/01/Negativ-social-kontrol-2019.pdf>
- Storø, J. (2023). *Emosjonelt drama om Norge og norsk barnevern*. <https://khrono.no/emosjonelt-drama-om-norge-og-norsk-barnevern/768466>
- Thagaard, T. (2018). *Systematikk og innlevelse: En innføring i kvalitative metoder* (5. utg.). Fagbokforlaget.

- Thomassen, M. (2006). *Vitenskap, kunnskap og praksis: Innføring i vitenskapsfilosofi for helse- og sosialfag*. Gyldendal akademisk.
- Tjora, A. (2018). *Viten skapt: Kvalitativ analyse og teoriutvikling*. Cappelen Damm akademisk.
- Tolkeloven. (2021). *Lov om offentlige organers ansvar for bruk av tolk mv.* (LOV-2021-06-11-79) Lovdata. <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2021-06-11-79>
- Ugelvik, T. (2019). *Sosial kontroll*. Universitetsforlaget.
- van der Weele, J., Ansar, N. & Castro, Y. (2011). Møte med foreldre som bruker oppdragervold – erfaringer fra arbeid med minoritetsforeldre. I U. Heltne & P. Ø. Steinsvåg (Red.), *Barn som lever med vold i familien: Grunnlag for beskyttelse og hjelp* (s. 120-136). Universitetsforlaget.
- van der Weele, J. & Karlsen, K. (2021). *Analyse i komplekse barnevernssaker – fra magesfølelse til kritisk tenkning*. Gyldendal.
- Wikan, U. (2008). *Om ære*. Pax forlag.
- Ytreland, K. A., Aleric, M. & Wigenstad, S. (2022). *Når folk viser at de bryr seg – du våkner opp: Unge som begår gjentatt kriminalitet: En evaluering av tett oppfølging i syv bydeler i Oslo*. Korus. <https://www.oslo.kommune.no/getfile.php/13441222-1669383655/Tjenester%20og%20tilbud/Politikk%20og%20administrasjon/Salto%2020sammen%20lager%20vi%20et%20trygt%20Oslo/Rapporter%20og%20veiledere/Evaluering%20rapport%20N%C3%A5r%20folk%20viser%20at%20de%20bryr%20seg%20-%20du%20v%C3%A5kner%20opp.pdf>

# Vedlegg 1

## Intervjuguide

### Introduksjon

Jeg vil be deg om å omtale dine erfaringer slik at ikke enkeltpersoner kan identifiseres på bakgrunn av bakgrunnsopplysninger eller situasjonsbeskrivelser.

### Problemstilling

Hva tenker barnevernansatte om situasjonen til krysskulturelle gutter som utsettes for negativ sosial kontroll?

### Bakgrunn

1. Hvilken utdanning har du?
2. Hvor lenge har du jobbet i barneverntjenesten?
3. Hvilken avdeling jobber du i – hvilket stadium av barnevernssaken?
4. Hva er din motivasjon for å jobbe i barneverntjenesten?
5. Hvor lenge har du jobbet med krysskulturelle familier? Hva er din erfaring fra kontakt/arbeid med krysskulturelle familier?

### Kultursensitivt barnevern

6. Hva er kultursensitivitet for deg?
7. Hvilket syn har din barneverntjeneste på kultursensitivitet?
8. Hvilken betydning har de ansattes kulturelle bakgrunner for deres kultursensitivitet?
9. Hvordan kommer kultursensitivitet til syne i arbeidet dere gjør?

### Sosial kontroll

10. Hva tenker du på når du hører begrepet «sosial kontroll»?
11. Hva tenker du på når du hører begrepet «negativ sosial kontroll»?
12. Hvilket begrep forholder du deg til når du tenker på det som kalles «negativ sosial kontroll»?
13. Hvilken erfaring har du fra arbeid med negativ sosial kontroll?
14. Hvordan forstår du at negativ sosial kontroll kan være en bekymring i en barnevernssak?
15. Hvordan ser innholdet i en bekymringsmelding ut når negativ sosial kontroll er en bekymring?
16. Hvordan kommer den negative sosiale kontrollen til syne i barnevernssaken?
17. Hvordan ser negativ sosial kontroll ut når gutter er utsatt i forhold til jenter?
18. Hvordan jobber dere med guttene som utsettes for negativ sosial kontroll?
19. Hvordan reagerer guttene hvis dere snakker med dem om negativ sosial kontroll?
20. Hvilke konsekvenser kan situasjonen til guttene føre til? Dersom bvtj griper inn og dersom bvtj ikke gjør det?
21. Hvordan påvirker de ansattes krysskulturelle forståelse – kultursensitivitet - deres arbeid med gutter som er utsatt for negativ sosial kontroll?
22. Hvordan tenker du at barneverntjenesten kan bedre sitt arbeid i møte med krysskulturelle gutter som utsettes for negativ sosial kontroll?
23. Noe du vil tilføye?